

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Πτυχιακή εργασία

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΚΣΕΟ

ΣΤΑΘΟΥΔΑΚΗ ΕΦΗ

Μεσολόγγι 2014

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Πτυχιακή εργασία

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΚΣΕΟ

ΣΤΑΘΟΥΔΑΚΗ ΕΦΗ

Επιβλέπων καθηγητής:
ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ, ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Μεσολόγγι 2014

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής / Μεσολογίου του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο στόχος της παρούσης πτυχιακής εργασίας είναι η αξιολόγηση του Προγράμματος Σπουδών της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ, του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας.

Η αξιολόγηση των Προγραμμάτων Σπουδών (Π.Σ.) των τμημάτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης είναι επίκαιρο τόσο στην Ευρώπη αλλά και στην Ελλάδα, με όσους ασχολούνται με εκπαιδευτικά θέματα να προσπαθούν / επιχειρούν τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη εκπαιδευτικών Προγραμμάτων Σπουδών συνδεδεμένα με την τοπική αλλά και την παγκοσμιοποιημένη αστική ανάπτυξη. Η θέση και ο ρόλος της αξιολόγησης των Π.Σ. στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής και ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής είναι πρωταρχικός στόχος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ως τελειόφοιτη του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων (παλαιού ΔΙΚΣΕΟ) της Σχολής Διοίκησης & Οικονομίας του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, πρέπει να γνωρίζω τα σύγχρονα δεδομένα του Προγράμματος Σπουδών (Π.Σ.)¹ της κατεύθυνσης του νέου τμήματος. Αυτό ουσιαστικά ήταν και το εφελτήριο ερέθισμα μου για την πραγματοποίηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας της φοιτήτριας Σταθουδάκη Έφης του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων. Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή μου κύριο Βασιλειάδη Βασίλειο για την επιστημονική καθοδήγηση, τον πολύτιμο χρόνο του, τη βοήθειά του, αλλά και τη στήριξή του σε όλη τη διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου, που στάθηκαν κοντά μου σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου και όχι μόνο.

---

¹ Παράρτημα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της παρούσης πτυχιακής εργασίας πραγματεύεται τον βαθμό ικανοποίησης, την αξιολόγηση του Προγράμματος Σπουδών της κατεύθυνσης Διοίκησης Κοινωνικών - Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και Οργανώσεων (ΔΙ.Κ.Σ.Ε.Ο.), του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, από τους ίδιους φοιτητές.

Αρχικά στο 1^ο κεφάλαιο παρατίθενται εισαγωγικές έννοιες της αξιολόγησης. Υπάρχει εκτενής αναφορά σε διάφορους ορισμούς αλλά και στον σκοπό της αξιολόγησης, έπειτα αναφέρονται ο σκοπός, η δομή, η υπόθεση και η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκαν κατά την συγγραφή της παρούσης πτυχιακής εργασίας.

Στο 2^ο κεφάλαιο το ενδιαφέρον στρέφεται πιο συγκεκριμένα στην αρχή διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Σ' αυτή την προσπάθεια εντάσσονται, η έννοια της ποιότητας και πως εφαρμόζεται στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Έπειτα δίνονται στοιχεία εφαρμογής της ποιότητας διεθνώς, οι μεθοδολογίες της, τα είδη της αξιολόγησης (εσωτερική / εξωτερική αξιολόγηση, ακαδημαϊκή πιστοποίηση), η λειτουργία της αξιολόγησης (ποιότητα των προγραμμάτων σπουδών, ποιότητα του διδακτικού έργου, ποιότητα του ερευνητικού έργου, ποιότητα των λοιπών υπηρεσιών), και τέλος τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων ποιότητας (Σχέδιο Αθηνά, Αξιολόγηση Ακαδημαϊκών Μονάδων, Δράσεις Υποστηρικτικές των Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι., Πιστοποίηση Προγραμμάτων Σπουδών).

Στο 3^ο κεφάλαιο πραγματοποιείται η παρουσίαση και ανάλυση των στοιχείων της έρευνας αξιολόγησης. Θα καταγραφεί ο καθορισμός του ερευνητικού σκοπού, η μέθοδος έρευνας, η ανάλυση των στοιχείων και τέλος περιγράφονται οι περιορισμοί που αντιμετωπίστηκαν κατά την διάρκεια της έρευνας.

Το 4^ο κεφάλαιο πραγματεύεται την ανάλυση των ερωτηματολογίων της έρευνας. Παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος (φύλο, ηλικία, έτος σπουδών, κάτοχος άλλου πτυχίου, κάτοχος ξένης γλώσσας, μορφωτικό επίπεδο και οικονομική κατάσταση των γονέων του ερωτώμενου/ης), τα στοιχεία του δείγματος για την επιλογή κατεύθυνσης (επιλογή κατεύθυνσης, παράγοντες επιλογής κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ, βαθμός ικανοποίησης της επιλογής της κατεύθυνσης Διοίκησης Κοινωνικών - Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και Οργανώσεων (ΔΙ.Κ.Σ.Ε.Ο.), βαθμός ενδιαφέροντος

κατηγοριών μαθημάτων του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ, επαγγελματική χρησιμότητα μαθημάτων), και τέλος τα στοιχεία του δείγματος για τις επιλογές μετά την λήψη του πτυχίου του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων (στόχοι μετά την λήψη του πτυχίου, τρόπος ενημέρωσης για την ζήτηση του επαγγέλματος, έκβαση της μετονομασίας του τμήματος, απασχόληση ως πτυχιούχοι του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ, επαγγελματικές επιδιώξεις/δυνατότητες από το ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ).

Στο 5^ο και τελευταίο κεφάλαιο της πτυχιακής εργασίας «αποτελέσματα έρευνας – συμπεράσματα», αποτελεί τον επίλογο όπου εξάγονται συμπεράσματα, δημιουργούνται ανοικτά προβλήματα για την αξιολόγηση του Προγράμματος Σπουδών της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ, του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας.

ABSTRACT

The subject of this thesis deals with the degree of satisfaction, evaluation of curriculum direction Administration Social - Cooperative Business and Organisations, Department of Business Administration, TEI of Western Greece, from its own students.

Initially, in the first chapter lists concepts and principles of assessment. There is extensive reference to various definitions and the scope of the assessment, then referred to the purpose, structure, and the case method used in the writing of this thesis.

In the second chapter the focus is more specifically on the principle assurance and certification of quality in Higher Education. In this effort included the concept of quality and how it applies to Higher Education. Then given application data quality internationally, the methodologies, types of evaluation (internal / external evaluation, academic certification), the evaluation function (quality of curriculum, quality of teaching, quality of the project, quality of other services), and finally the results of quality assessments (Project Athena, Credit Rating Actions Supporting the SEI/TEI, Certification Curriculum).

In the third chapter are the presentation and analysis of the survey data evaluation. It recorded the setting of research objective, the research method, data analysis, and finally describes the limitations encountered during the research.

The fourth chapter deals with the analysis of the survey questionnaires. Featured demographics of the sample (gender, age, year of study, another degree holder, holder of a foreign language , educational level and economic status of the parents of the respondent), sample data for the selection direction (directional selection, directional selection factors Administration Social - Cooperative Business and Organisations, satisfaction with the choice of direction Administration Social - Cooperative Business and Organisations, degree courses interesting class of PS direction Administration Social - Cooperative Business and Organisations, professional utility courses), and finally the sample data for the options after receiving his degree in Business Administration (goals after obtaining the degree, how to update to the demand of the profession , the outcome of the renaming of the department, employment as graduates of the Business Administration Department of Administration Social - Cooperative Business and Organisations direction,

business objectives/capabilities of the SP direction Administration Social - Cooperative Business and Organisations).

In the fifth and last chapter of the thesis «research results – conclusions» is the epilogue where conclusions are drawn, created open problems for the evaluation of the curriculum direction Administration Social - Cooperative Business and Organisations, Department of Business Administration, TEI of Western Greece.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	iv
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	v
ABSTRACT.....	vii
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	ix
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	xii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	xiii
1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	1
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.....	1
1.3 ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	2
1.4 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	3
1.5 ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	4
1.6 ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	5
1.6.1. Σκοπός.....	5
1.6.2. Δομή.....	5
1.6.3. Υπόθεση.....	5
1.6.4. Μέθοδος.....	6
2 ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	7
2.1 ΠΟΙΟΤΗΤΑ.....	7
2.2 ΠΩΣ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	8
2.3 ΠΩΣ ΕΧΕΙ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΙ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΔΙΕΘΝΩΣ.....	9
2.4 ΠΟΙΕΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ, ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.....	10
2.4.1. Εσωτερική Αξιολόγηση.....	10
2.4.2. Εξωτερική Αξιολόγηση.....	11
2.4.3. Ακαδημαϊκή Πιστοποίηση.....	13
2.5 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ.....	14
2.4.4. Ποιότητα των προγραμμάτων σπουδών.....	14
2.4.5. Ποιότητα του διδακτικού έργου.....	18
2.4.6. Ποιότητα του ερευνητικού έργου.....	19
2.4.7. Ποιότητα των λοιπών υπηρεσιών.....	20

2.6	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ.....	22
2.6.1.	Σχέδιο Αθηνά	22
2.6.2.	Αξιολόγηση Ακαδημαϊκών Μονάδων.....	22
2.6.3.	Δράσεις Υποστηρικτικές των Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι.	23
2.6.4.	Πιστοποίηση Προγραμμάτων Σπουδών	23
3	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ .	29
3.1	ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΣΚΟΠΟΥ	29
3.2	ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	31
3.3	ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.....	32
3.4	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	32
3.5	ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	33
3.6	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	33
4	ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ	35
4.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	35
4.2	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ.....	35
4.2.1.	Φύλο	35
4.2.2.	Ηλικία.....	36
4.2.3.	Έτος σπουδών.....	37
4.2.4.	Κάτοχος άλλου πτυχίου.....	39
4.2.5.	Κάτοχος ξένης γλώσσας.....	39
4.2.6.	Μορφωτικό επίπεδο γονέων του ερωτώμενου/ης	40
4.2.7.	Οικονομική κατάσταση των γονέων του ερωτώμενου/ης.....	41
4.3	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ.....	42
4.3.1.	Επιλογή κατεύθυνσης.....	43
4.3.2.	Παράγοντες επιλογής κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ	43
4.3.3.	Βαθμός ικανοποίησης της επιλογής της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.....	44
4.3.4.	Βαθμός ενδιαφέροντος κατηγοριών μαθημάτων του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ	45
4.3.5.	Επαγγελματική χρησιμότητα μαθημάτων	46
4.4	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΛΗΨΗ ΤΟΥ ΠΤΥΧΙΟΥ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	47
4.4.1.	Στόχοι μετά την λήψη του πτυχίου.....	48
4.4.2.	Τρόπος ενημέρωσης για την ζήτηση του επαγγέλματος	49

4.4.3.	Έκβαση της μετονομασίας του τμήματος	50
4.4.4.	Απασχόληση ως πτυχιούχοι του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.....	52
4.4.5.	Επαγγελματικές επιδιώξεις/δυνατότητες, και το ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ ..	53
5	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	55
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	58
6	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	60
	Α.ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	60
	Β. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ.....	65

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2.1: Εκθέσεις Εσωτερικής Αξιολόγησης Ακαδημαϊκών Μονάδων των ΑΕΙ/ΤΕΙ.....	22
Πίνακας 2.2: Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης Ακαδημαϊκών Μονάδων των ΑΕΙ/ΤΕΙ.	23
Πίνακας 4.1: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά ερωτώμενων (Φύλο).....	35
Πίνακας 4.2: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά ερωτώμενων (Ηλικία).	37
Πίνακας 4.3: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά φοιτητών (Ετος σπουδών).....	38
Πίνακας 4.4: Κάτοχος άλλου πτυχίου.	39
Πίνακας 4.5: Κάτοχος ξένης γλώσσας.	40
Πίνακας 4.6: Μορφωτικό επίπεδο γονέων του ερωτώμενου/ης.....	41
Πίνακας 4.7: Οικονομική κατάσταση των γονέων του ερωτώμενου/ης.	42
Πίνακας 4.8: Επιλογή κατεύθυνσης του ερωτώμενου/ης.....	43
Πίνακας 4.9: Παράγοντες επιλογής κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ του ερωτώμενου/ης.	44
Πίνακας 4.10: Βαθμός ικανοποίησης της επιλογής της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ.	45
Πίνακας 4.11: Βαθμός ενδιαφέροντος κατηγοριών μαθημάτων του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ.	46
Πίνακας 4.12: Επαγγελματική χρησιμότητα κατηγοριών μαθημάτων του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ.	47
Πίνακας 4.13: Στόχοι μετά την λήψη του πτυχίου του ερωτώμενου/ης.....	48
Πίνακας 4.14: Τρόπος ενημέρωσης για την ζήτηση του επαγγέλματος.....	50
Πίνακας 4.15: Έκβαση της μετονομασίας του τμήματος.....	51
Πίνακας 4.16: Απασχόληση ως πτυχιούχοι του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ.....	52
Πίνακας 4.17: Επαγγελματικές επιδιώξεις, και το ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ.....	53
Πίνακας 6.1: Τίτλος Σπουδών με κατεύθυνση Διοίκησης Επιχειρήσεων.	65
Πίνακας 6.2: Τίτλος Σπουδών με Κατεύθυνση Διοίκηση Πληροφοριακών Συστημάτων.	66
Πίνακας 6.3: Τίτλος Σπουδών με κατεύθυνση Διοίκησης Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας (ΔΙΚΣΣΕΟ).....	67

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 4.1: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά ερωτώμενων (Φύλο).	36
Διάγραμμα 4.2: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά ερωτώμενων (Ηλικία).	37
Διάγραμμα 4.3: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά φοιτητών (Ετος σπουδών).	38
Διάγραμμα 4.4: Κάτοχος άλλου πτυχίου.....	39
Διάγραμμα 4.5: Κάτοχος ξένης γλώσσας.....	40
Διάγραμμα 4.6: Μορφωτικό επίπεδο γονέων του ερωτώμενου/ης.	41
Διάγραμμα 4.7: Οικονομική κατάσταση των γονέων του ερωτώμενου/ης.....	42
Διάγραμμα 4.8: Επιλογή κατεύθυνσης.....	43
Διάγραμμα 4.9: Βαθμός ικανοποίησης της επιλογής της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ.....	45
Διάγραμμα 4.10: Βαθμός ενδιαφέροντος κατηγοριών μαθημάτων του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ.	46
Διάγραμμα 4.11: Επαγγελματική χρησιμότητα κατηγοριών μαθημάτων του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ.	47
Διάγραμμα 4.12: Στόχοι μετά την λήψη του πτυχίου του ερωτώμενου/ης.	49
Διάγραμμα 4.13: Τρόπος ενημέρωσης για την ζήτηση του επαγγέλματος.	50
Διάγραμμα 4.14: Έκβαση της μετονομασίας του τμήματος.	51
Διάγραμμα 4.15: Απασχόληση ως πτυχιούχοι του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ.....	53
Διάγραμμα 4.16: Επαγγελματικές επιδιώξεις, και το ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ.	54

1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση κάθε χώρας αποτελεί έναν ισχυρό μοχλό της οικονομικής μεγέθυνσης με απώτερο σκοπό να ανοίγει τις πόρτες για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και περισσότερες ευκαιρίες για τους νέους πολίτες (Γράβαρης & Παπαδάκης, 2005). Επίσης, η ανεργία προστατεύεται από τη σωστή εκπαίδευση. Πάντα όμως πλήθος πτυχιούχων εξακολουθούν να παλεύουν για μια θέση εργασίας ή μια ποιοτική απασχόληση σχετική με τις σπουδές τους².

Είναι ανάγκη να μεταρρυθμιστούν τα Προγράμματα Σπουδών έτσι ώστε να υπάρξει ολοκληρωμένη «απορρόφηση» των πτυχιούχων μιας χώρας στην αγορά εργασίας της. Επίσης απαραίτητη κρίνεται η αξιολόγηση όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, ιδιαίτερα της τριτοβάθμιας, όπως και της επαγγελματικής κατάρτισης. Με τον τρόπο αυτό οι νέοι μπορούν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους όσον αφορά την εξέλιξή τους και την ικανότητα εξεύρεσης απασχόλησης (Εκσυγχρονισμός και απασχολησιμότητα: στον πυρήνα της νέας στρατηγικής για τη μεταρρύθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2011).

1.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Ο συστηματικός³ προσδιορισμός της αξίας ενός ατόμου, δηλαδή τι αξίζει και ποια η σημασία του, με βάση κριτήρια που διέπονται από ένα σύνολο κανόνων καλείται αξιολόγηση. Η αξιολόγηση βοηθάει έναν οργανισμό, ένα πρόγραμμα, ή οποιαδήποτε άλλη παρέμβαση ή πρωτοβουλία να αξιολογεί τον κάθε στόχο ή πρόταση ή κάποια εναλλακτική λύση, ώστε να λαμβάνονται σωστά οι αποφάσεις ή να εξακριβώνεται ο βαθμός επιτυχίας ή η αξία σε σχέση με το σκοπό, τους στόχους και τα αποτελέσματα οποιασδήποτε τέτοιας δράσης (Τσιότρα, 2002).

Επιπλέον με την αξιολόγηση, εκτός από την απόκτηση μιας εικόνας, επιτρέπεται ο προβληματισμός και ο εντοπισμός μελλοντικών αλλαγών.

---

² Η ελληνική σημερινή πραγματικότητα αποτελεί την εικόνα της παρατήρησης αυτής.

³ Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι επιστητό αποκαλείται αυτό που μπορεί να προσεγγίσει ο άνθρωπος μέσω της γνώσης, ως επιστήμη ορίζεται το σύνολο των συστηματικών και επαληθεύσιμων γνώσεων, καθώς επίσης η διερεύνηση καθορισμένων πεδίων του επιστητού. Η διερεύνηση στο πλαίσιο της επιστήμης γίνεται με συγκεκριμένες και σαφώς καθορισμένες διαδικασίες, οι οποίες συναποτελούν την επιστημονική μέθοδο.

Η αξιολόγηση χρησιμοποιείται συχνά για να χαρακτηρίσει και να αξιολογεί θέματα ευρέος ενδιαφέροντος των ανθρώπινων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, μη κερδοσκοπικών οργανώσεων, κυβερνητικών οργανώσεων, της υγειονομικής περίθαλψης, και άλλων ανθρώπινων υπηρεσιών (Τσιότρα, 2002).

1.3 ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η ερμηνεία των προβλεπόμενων ή πραγματικών επιπτώσεων των προτάσεων ή των αποτελεσμάτων ορίζεται ως αξιολόγηση. Σκοπός της είναι η εξέταση των αρχικών στόχων, και η πρόβλεψη του τι θα επιτευχθεί και πώς θα επιτευχθεί.

Τα είδη της αξιολόγησης μπορεί να είναι (Τσιότρα, 2002):

- διαμορφωτική αξιολόγηση⁴, κατά την οποία αναπτύσσεται μια ιδέα ή πρόταση, ένα έργο ή οργάνωση, με σκοπό τη βελτίωση της αξίας ή την αποτελεσματικότητα της πρότασης, του σχεδίου, ή της οργάνωσης,
- υποθετική αξιολόγηση, όπου αντλούνται διδάγματα από μια ολοκληρωμένη ενέργεια ή ενός έργου ή ενός οργανισμού σε ένα μεταγενέστερο χρονικό σημείο ή περίσταση.

Η αξιολόγηση πρόκειται για μια θεωρητική έννοια, οπότε οποιαδήποτε προσπάθεια ορισμού της είναι προσαρμοσμένη στις ιδιαίτερες συνθήκες της, όπως τον σκοπό της και την μεθοδολογία της ίδιας της διαδικασίας αξιολόγησης.

Κατά τον Freeman H., με την αξιολόγηση εφαρμόζονται επιστημονικές μέθοδοι για την αξιολόγηση, το σχεδιασμό, την υλοποίηση, τη βελτίωση ενός προγράμματος με συστηματικό, αυστηρό και σχολαστικό τρόπο.

Από τον Leger St. ορίζεται η αξιολόγηση ως εξής: «η κριτική, κατά τον αντικειμενικότερο δυνατό τρόπο, του βαθμού στον οποίο μια υπηρεσία ή τα συστατικά της πληρούν τους δεδηλωμένους στόχους». Η ουσία του ορισμού αυτού είναι ότι επιτυγχάνεται ο στόχος της γνώσης, και της επιστημονικής ή ποσοτικής μέτρησης προκαθορισμένων και εξωτερικών εννοιών.

---

⁴Η διαμορφωτική αξιολόγηση ή διαγνωστικές εξετάσεις είναι μια σειρά από επίσημες και ανεπίσημες διαδικασίες αξιολόγησης που χρησιμοποιούνται από τους εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας, προκειμένου να τροποποιήσουν τις δραστηριότητες διδασκαλίας και μάθησης για να βελτιώσουν τις μαθητικές επιδόσεις.

Ο Reeve J. ορίζει την αξιολόγηση ως: «μια μελέτη που σχεδιάστηκε για να βοηθήσει ενδιαφερομένους να αξιολογήσουν της αξία ενός αντικείμενου». Με τον ορισμό αυτό γίνεται λόγος για πραγματικά περιστατικά (Μορφές αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού με βάση το σκοπό διεξαγωγής της αξιολόγησης, 2014).

1.4 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Με την αξιολόγηση ενός προγράμματος ή ενός συστήματος, καθορίζεται η ποιότητα του προγράμματος/συστήματος, επειδή διαμορφώνεται μια κρίση (Αυλωνίτης, 2012).

Κάποιοι μελετητές υποστηρίζουν ότι τα έργα, οι αξιολογητές, και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη (συμπεριλαμβανομένων των χρηματοδοτών) μπορεί να έχουν διαφορετικές ιδέες για την καλύτερη αξιολόγηση ενός έργου, αφού ο καθένας μπορεί να ορίζει διαφορετικά την «αξία». Άρα, λοιπόν πρέπει να προσδιοριστεί ο όρος «αξία». Για το λόγο αυτό η αξιολόγηση είναι ένας όρος που προσβάλλεται. Οι αξιολογητές χρησιμοποιούν τον όρο «αξιολόγηση» για να περιγράψουν μια εκτίμηση, ή τη διερεύνηση ενός προγράμματος, ενώ άλλοι απλώς κατανοούν την αξιολόγηση ως συνώνυμη με την εφαρμοσμένη έρευνα.

Με βάση τον σκοπό της αξιολόγησης υπάρχουν δύο λειτουργίες (Μορφές αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού με βάση το σκοπό διεξαγωγής της αξιολόγησης, 2014):

- a) Οι Διαμορφωτικές αξιολογήσεις που δίνουν πληροφορίες για το πώς βελτιώνεται ένα προϊόν ή μια διαδικασία και
- b) οι Αθροιστικές αξιολογήσεις που δίνουν πληροφορίες βραχυπρόθεσμης αποτελεσματικότητας ή μακροπρόθεσμου αντίκτυπου στην απόφαση για την έγκριση ενός προϊόντος ή της διαδικασίας.

Όλες οι αξιολογήσεις δεν εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό. Ορισμένες αξιολογήσεις λειτουργούν ως μέσα παρακολούθησης, αντί να εστιάζουν αποκλειστικά σε μετρήσιμα αποτελέσματα του προγράμματος/συστήματος ή των πορισμάτων της αξιολόγησης. Το παραπάνω γίνεται διότι η αξιολόγηση δεν ανήκει σε ένα ενοποιημένο θεωρητικό πλαίσιο, και βασίζεται σε μια σειρά από κλάδους, που περιλαμβάνουν τη διαχείριση και την οργανωτική θεωρία, την ανάλυση πολιτικής, την εκπαίδευση, την κοινωνιολογία, την κοινωνική ανθρωπολογία και την κοινωνική αλλαγή.

1.5 ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες έγιναν στον τομέα της αξιολόγησης τεράστιες θεωρητικές και μεθοδολογικές εξελίξεις. Όμως παρά την πρόοδο, ο τομέας αυτός εξακολουθεί να αντιμετωπίζει πολλά θεμελιώδη προβλήματα. Η αξιολόγηση δεν έχει αναπτυχθεί από επαγγελματίες θεωρητικούς φιλόσοφους όπως άλλες θεωρητικές προσεγγίσεις της κοινωνίας, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ακόμα το στάδιο της τεράστιας βιβλιογραφίας που θα καθοδηγήσει για το κάθε είδος και τύπο αξιολόγησης ή που θα παρέχει έναν σαφή ορισμό του τι συνεπάγεται αξιολόγηση.

Επειδή λείπει ένας σαφής ορισμός για την αξιολόγηση, οι αξιολογητές αντιμετωπίζουν ένα βασικό πρόβλημα. Πολλές φορές η αξιολόγηση ενός προγράμματος ή συστήματος περιοδικά αμφισβητήθηκε ως μία πρωτότυπη διαδικασία, του οποίου η κύρια λειτουργία είναι η παραγωγή δικαιολογημένων και αιτιολογημένων αποφάσεων που χρησιμεύουν ως βάσεις για σχετικές συστάσεις καλύτερης του. Ωστόσο, η αυστηρή προσήλωση σε μια σειρά από μεθοδολογικές παραδοχές μπορεί να κάνει τον τομέα της αξιολόγησης πιο αποδεκτό στο ενδιαφερόμενο κοινό, αλλά αυτή η προσκόλληση θα επιφέρει με την σειρά της, την ανάπτυξη νέων στρατηγικών για την αντιμετώπιση των μυριάδων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα διάφορα προγράμματα ή συστήματα.

Πολλοί ισχυρίζονται ότι χρησιμοποιείται μόνο μια μειοψηφία των εκθέσεων αξιολόγησης. Μια δικαιολογία είναι ότι, όταν τα πορίσματα της αξιολόγησης αμφισβητηθήκαν ή η χρήση τους έχει αποτύχει, επειδή τα ενδιαφερόμενα μέρη βρήκαν τα συμπεράσματα «αδύναμα» και «διάτρητα». Η αποτυχία του αξιολογητή να θεσπίσει ένα σύνολο κοινών στόχων με το θέμα της αξιολόγησης, ή τη δημιουργία υπερβολικά φιλόδοξων στόχων αποτελεί έναν από τους λόγους για την κατάσταση αυτή.

Βέβαια τα εν λόγω προβλήματα δεν οφείλονται μόνο στην έλλειψη ενός μοναδικού ορισμού της αξιολόγησης, αλλά και στην προσπάθεια των αξιολογητών να εδραιώσουν έννοιες και ορισμούς των αξιολογήσεων για τους ενδιαφερομένους/ πελάτες. Οι αξιολογήσεις δεν προσαρμόζονται με αποτέλεσμα να μην ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ενδιαφερομένων/πελατών, και να θεωρείται ότι η αξιολόγηση είναι οι ανάγκες του πελάτη.

Για μια πρότυπη μεθοδολογία για την αξιολόγηση θα χρειαζόταν η αναφορά των αποτελεσμάτων των ερωτήσεων σχετικά με τη δεοντολογία, την προστασία της ιδιωτικής ζωής, τον ορισμό των ενδιαφερομένων (Αυλωνίτης, 2012).

1.6 ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1.6.1. Σκοπός

Ο κύριος σκοπός της παρούσης πτυχιακής εργασίας είναι η μέτρηση του βαθμού ικανοποίησης/αξιολόγηση του Προγράμματος Σπουδών της κατεύθυνσης Διοίκησης Κοινωνικών - Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και Οργανώσεων (ΔΙ.Κ.Σ.Ε.Ο.), του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, από τους ίδιους φοιτητές. Δηλαδή τον καθορισμό της ποιότητας του προγράμματος/συστήματος Σπουδών με τη διαμόρφωση, κρίσης.

1.6.2. Δομή

Για την ομαλή εξέλιξη της παρούσης πτυχιακής ερευνητικής εργασίας η δομή της αποτελείται από 5 κεφάλαια:

- Αρχικά στο 1^ο κεφάλαιο παρατίθενται εισαγωγικές έννοιες της αξιολόγησης.
- Στο 2^ο κεφάλαιο το ενδιαφέρον στρέφεται πιο συγκεκριμένα στην αρχή διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.
- Στο 3^ο κεφάλαιο πραγματοποιείται η παρουσίαση και ανάλυση των στοιχείων της έρευνας αξιολόγησης του ΠΣ.
- Το 4^ο κεφάλαιο πραγματεύεται την ανάλυση των ερωτηματολογίων της έρευνας.
- Στο 5^ο και τελευταίο κεφάλαιο, που αποτελεί τον επίλογο της πτυχιακής εργασίας, εξάγονται συμπεράσματα από τα αποτελέσματα της έρευνας.

1.6.3. Υπόθεση

Η υπόθεση της πτυχιακής ερευνητικής εργασίας εξελίσσεται διερευνώντας τα εργαλεία αξιολόγησης του Προγράμματος Σπουδών της κατεύθυνσης Διοίκησης Κοινωνικών - Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και Οργανώσεων (ΔΙ.Κ.Σ.Ε.Ο.), του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, από τους ίδιους φοιτητές.

1.6.4. Μέθοδος

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την συγγραφή του παρόντος πονήματος είναι η τεχνική της έρευνας με βιβλιογραφικά στοιχεία - πηγές αλλά και με την βοήθεια 100 απαντημένων ερωτηματολογίων (17 ερωτήσεων). Ο λειτουργικός ρόλος της ερευνητικής εργασίας είναι να δημιουργηθούν και να επεξεργαστούν τα δεδομένα, έτσι ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα που αφορούν την μέτρηση του βαθμού ικανοποίησης/αξιολόγηση του Προγράμματος Σπουδών της κατεύθυνσης Διοίκησης Κοινωνικών - Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και Οργανώσεων (ΔΙ.Κ.Σ.Ε.Ο.), του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, από τους ίδιους φοιτητές.

2 ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2.1 ΠΟΙΟΤΗΤΑ

Διεθνώς με τον όρο «Ποιότητα» εννοούνται οι υψηλού επιπέδου προσδοκίες σχετικά με το πόσο λειτουργεί μία υπηρεσία ή ένα προϊόν. Για το λόγο αυτό η έννοια ποιότητα δεν είναι μετρήσιμη με ακρίβεια. Στο ορισμό της έννοιας εμπεριέχεται η πληρότητα των χαρακτηριστικών και των ιδιοτήτων ενός προϊόντος ή μίας υπηρεσίας που έχει την δυνατότητα να ικανοποιεί τις δεδομένες ανάγκες.

Από τα παραπάνω απορρέει ότι «ποιοτικός έλεγχος» είναι η διαδικασία, κατά την οποία παρακολουθείται η ποιότητα των τελικών προϊόντων μέσω στατιστικών μέτρων και μια συνολική εταιρική δέσμευση για την μη παραγωγή ελαττωματικών προϊόντων-υπηρεσιών (Στειακάκης & Κωφίδης, 2010).

Κατά τον Philip B. Crosby, μια από τις αρχές της ποιότητας, είναι να προσαρμόζεται στις απαιτήσεις. Εάν τα προβλήματα προσδιορίζονται από αυτούς που τα προκαλούν, η ποιότητα είναι ανέξοδη. Όταν μία εργασία δεν γίνεται σωστά από την αρχή, τότε προκαλούνται τα έξοδα. Άλλωστε ο τελικός στόχος της ποιότητας είναι να ελαχιστοποιούνται τα διαδικαστικά ελαττώματα κατά την εφαρμογή της.

Η έννοια της ποιότητας προσδιορίστηκε από τον Walter Shewhart το 1931 λέγοντας ότι, «ποιότητα είναι το πόσο καλό είναι ένα προϊόν». Έτσι λοιπόν, η ποιότητα αναγνωρίζεται παγκοσμίως, αφού αποτελείται από όρια που δεν διαπραγματεύονται και έχουν υψηλή απόδοση. Για το λόγο αυτό ενώ δεν ορίζεται ακριβώς, γίνεται αντιληπτή όπου υπάρχει. Με άλλα λόγια, ο πελάτης βάσει της κριτικής ικανότητάς του αποφασίζει για την ποιότητα του προϊόντος.

Η κοινωνική αλλά και οικονομική εξέλιξη, δημιούργησε την παγκόσμια απαίτηση για Ποιότητα, και συγκαταλέχθηκε ως κρίσιμος παράγοντας για την επιβίωση των επιχειρήσεων. Αν και οι λόγοι που εισάγεται η Διοίκηση Ολικής Ποιότητας⁵ στους

---

⁵Η Διοίκηση Ολικής Ποιότητας (Total Quality Management, TQM) είναι μια φιλοσοφία διοίκησης η οποία προσβέυει ότι η ποιότητα είναι ευθύνη όλων των εμπλεκόμενων μελών και όλων των λειτουργιών μέσα στον οργανισμό. Υποστηρίζει ότι η επίτευξη του ελέγχου ποιότητας είναι αυτοσκοπός και αναμένεται από οποιονδήποτε να συμβάλλει στην συνολική βελτίωση της ποιότητας.

οργανισμούς είναι κοινοί, ωστόσο οι τρόποι που εφαρμόζεται είναι διαφορετικοί από επιχείρηση σε επιχείρηση.

Το ζητούμενο στην ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας είναι ο βαθμός ικανοποίησης στον τομέα των υπηρεσιών. Η ποιότητα στην διεκπεραίωση μίας υπηρεσίας προσδιορίζεται από την ικανοποίηση των αναγκών και των προσδοκιών των πελατών. Η έννοια της Ποιότητας συνάδει με τη λειτουργικότητα μίας υπηρεσίας ή ενός προϊόντος και για το λόγο αυτό δεν είναι μια έννοια μετρήσιμη ακριβώς, αλλά κατά προσέγγιση.

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Διαχείρισης Ποιότητας οριοθετεί την έννοια της Ποιότητας στον σύγχρονο επιχειρηματικό κόσμο (Fundamental Concepts the EFQM, 2014). Στο σύγχρονο και εξαιρετικά ευμετάβλητο επιχειρησιακό περιβάλλον, οι ανάγκες των πελατών, των μετόχων και των εργαζομένων συνεχώς αλλάζουν, με αποτέλεσμα την απαραίτητη ύπαρξη ευέλικτων επιχειρήσεων. Γι' αυτό, οι πρωτοπόρες επιχειρήσεις στη Διοίκηση της Ποιότητας γνωρίζουν τις υπάρχουσες και τις προσδοκώμενες ανάγκες τόσο των πελατών τους όσο και των ανταγωνιστών τους. Η υπεροχή, λοιπόν, των επιχειρήσεων έγκειται στο ότι η Ποιότητα επιτυγχάνει αποτελέσματα που ικανοποιούν όλους τους ενδιαφερόμενους.

Η δημιουργία πιστών πελατών και το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς οφείλεται στην ικανότητα των επιχειρήσεων να εστιάζουν στις ανάγκες και στις προσδοκίες των ήδη υπάρχοντων, αλλά και, των ενδεχόμενων μελλοντικών πελατών τους. Έτσι λοιπόν, οι πελάτες, απολαμβάνουν γρήγορη και άμεση εξυπηρέτηση ως τελικοί αποδέκτες των υπηρεσιών τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία σχέσεων ποιότητας και εμπιστοσύνης. Επίσης, οι επιχειρήσεις σταθμίζουν την δραστηριότητα των ανταγωνιστών τους και κατανοούν σε βάθος τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα.

2.2 ΠΩΣ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση της Ελλάδας η διασφάλιση υψηλής ποιότητας εφαρμόζεται από την Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΠ), -η οποία ιδρύθηκε με το Νόμο 3374/2005-, και είναι η εποπτική και συντονιστική αρχή του πλαισίου διασφάλισης ποιότητας που εφαρμόζεται

από τα ελληνικά Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης (Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, 2005).

Η ΑΔΙΠ ως ανεξάρτητο θεσμικό όργανο έχει στόχο την διαμόρφωση και εφαρμογή ενός ενιαίου συστήματος διασφάλισης εκπαιδευτικής-ερευνητικής ποιότητας που λειτουργεί ως σύστημα αναφοράς για το έργο και τα επιτεύγματα των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης. Ο νόμος 4009/2011⁶ παρέχει στην ΑΔΙΠ και άλλες αρμοδιότητες, για την πιστοποίηση της ποιότητας εσωτερικών συστημάτων διασφάλισης ποιότητας και προγραμμάτων σπουδών.

Το καταστατικό της η ΑΔΙΠ έχει τους παρακάτω συντελεστές (Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, 2005):

- Είναι η βάση των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης και της Πολιτείας κατά την ανάπτυξη και εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής για την ανώτατη εκπαίδευση.
- Με διάφορα καινοτόμα συστήματα, πιστοποιεί την ποιότητα σε σχέση με τη λειτουργία των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης τόσο όσον αφορά εσωτερικά τα συστήματα διασφάλισης ποιότητας όσο και τα προγράμματα σπουδών.
- Παρέχει εγγύηση στη διαφάνεια των έργων της εντός του πλαισίου της αξιολόγησης και της πιστοποίησης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης.
- Με υπευθυνότητα συγκεντρώνει και κωδικοποιεί όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που θα επιτρέψουν στην Πολιτεία να υποστηρίξει αποτελεσματικά την ανώτατη εκπαίδευση.
- Με γνώμονα το κοινό συμφέρον, συνεργάζεται με και υποστηρίζει τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης στις προσπάθειές τους για τη διασφάλιση ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση.

2.3 ΠΩΣ ΕΧΕΙ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΙ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΔΙΕΘΝΩΣ

Η εφαρμογή της ποιότητας διεθνώς και συγκεκριμένα στην Ευρωπαϊκή Ένωση επιτυγχάνεται από τον οργανισμό: Ευρωπαϊκή Διασφάλιση της Ποιότητας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (European Association for Quality Assurance in Higher Education-ENQA) με κύριο στόχο την εκπροσώπηση των οργανισμών διασφάλισης της ποιότητας των κρατών μελών. Ο ENQA εκτός των άλλων προάγει την ευρωπαϊκή

---

⁶Ν. 4009/2011 «Δομή, λειτουργία, διασφάλιση της ποιότητας των σπουδών και διεθνοποίηση των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.» (ΦΕΚ Α' 195/06-09-2011).

συνεργασία στον τομέα της διασφάλισης της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και δίνει πληροφορίες και εμπειρίες μεταξύ των μελών της και προς τα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να αναπτύξουν και να μοιραστούν καλές πρακτικές και να προωθήσει την ευρωπαϊκή διάσταση της διασφάλισης της ποιότητας.

Βέβαια τα κύρια πρότυπα και οι κατευθυντήριες γραμμές για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (ESG) έχουν παραχθεί από το ENQA, σε συνεργασία και διαβούλευση με τους οργανισμούς που είναι μέλη της και το E4 Group (ENQA, EUA, EURASHE και ESU). Η ESG παρουσιάστηκε στην Μπολόνια την 1^η Μαρτίου 2005 και υπέβαλε τις θέσεις της στα Υπουργεία Παιδείας της Ε.Ε., που συνήλθαν στο Μπέργκεν το Μάιο του 2005 (General Assembly The European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA), 2014).

2.4 ΠΟΙΕΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ, ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Σύμφωνα με την Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΠΠ) οι μεθοδολογίες για την αξιολόγηση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση είναι (Ετήσια Έκθεση της ΑΔΠΠ, 2013):

2.4.1. Εσωτερική Αξιολόγηση

Η Εσωτερική Αξιολόγηση αποτελεί ένα βασικό εργαλείο της γενικής αξιολόγησης και αφορά τη «διατύπωση κρίσης για την ποιότητα του έργου της Ακαδημαϊκής Μονάδας στην ανάλογη περίοδο». Ο σκοπός της Εσωτερικής Αξιολόγησης (αυτοαξιολόγησης) είναι η εκάστοτε Ακαδημαϊκή Μονάδα να διαμορφώσει κριτική άποψη για πεπραγμένα της δηλαδή για την ποιότητα του έργου της με βάση αντικειμενικά διεθνή κριτήρια και δείκτες, και με τους ακόλουθους στόχους (Αναστασόπουλος, 2005):

- ✓ Την προβολή των έργων της Ακαδημαϊκής Μονάδας
- ✓ Την σήμανση των βασικών σημείων που χρήζουν βελτίωσης
- ✓ Την απαρίθμηση των ενεργειών βελτίωσης
- ✓ Την άμεση δράση εντός της Μονάδας για την ποιοτική καλυτέρευση,

Βέβαια, η έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης έχει καταλυτικό ρόλο κατά τη λήψη αποφάσεων από τα αρμόδια Ακαδημαϊκά όργανα σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας

της Ακαδημαϊκής Μονάδας ή του ιδρύματος. Η λήψη αποφάσεων και σε επίπεδο Πολιτείας προϋποθέτει και την Εξωτερική Αξιολόγηση.

Συμπερασματικά η Εσωτερική Αξιολόγηση, είναι μία επαναλαμβανόμενη συμμετοχική (από διάφορους φορείς) διαδικασία, η οποία έχει διάρκεια δύο συνεχόμενα διδακτικά εξάμηνα και επαναλαμβάνεται το αργότερο κάθε τέσσερα έτη. Σκιαγραφεί την Ακαδημαϊκή Μονάδα, καθώς αποτυπώνει και αναδεικνύει όλα τα χαρακτηριστικά της λειτουργίας της, θετικά και αρνητικά, και καταγράφει τις φιλοδοξίες της. Στην Εσωτερική Αξιολόγηση καταγράφονται τα σημαντικότερα ευρήματα, που προκύπτουν και με την συμμετοχή όλων των μελών της Ακαδημαϊκής Μονάδας. Η διαδικασία Εσωτερικής Αξιολόγησης ολοκληρώνεται με τη σύνταξη της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης, η οποία εγκρίνεται από την Ακαδημαϊκή Μονάδα και ακολούθως διαβιβάζεται μέσω της ΜΟ.ΔΙ.Π.⁷ στην Α.ΔΙ.Π..

Υπεύθυνη για το συντονισμό της εσωτερικής αξιολόγησης και τη σύνταξη της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης είναι η Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΟΜ.Ε.Α.)⁸, που ορίζεται από την Ακαδημαϊκή Μονάδα. Η ΟΜ.Ε.Α. δεν αποτελεί πάγιο όργανο της Ακαδημαϊκής Μονάδας. Η θητεία της ορίζεται και ισχύει για τη διάρκεια της Εσωτερικής και Εξωτερικής Αξιολόγησης (Ετήσια Έκθεση της ΑΔΙΠ, 2013).

2.4.2. Εξωτερική Αξιολόγηση

Με την Εσωτερική και την Εξωτερική Αξιολόγηση συμπληρώνεται η συνολική αξιολόγηση του εκάστοτε Ακαδημαϊκού τμήματος. Η Εξωτερική Αξιολόγηση αποτελεί την δεύτερη και τελευταία φάση κάθε κύκλου διαδικασίας αξιολόγησης για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Στην ουσία είναι η κριτική-αναλυτική εξέταση των αποτελεσμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης από ανεξάρτητη

---

⁷Σε κάθε Ίδρυμα Ανώτατης Εκπαίδευσης την ευθύνη για το συντονισμό και την υποστήριξη των διαδικασιών Διασφάλισης Ποιότητας και αξιολόγησης έχει η οικεία ΜΟ.ΔΙ.Π. (Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας).

Η ΜΟ.ΔΙ.Π. αποτελεί το κεντρικό συντονιστικό όργανο όλων των διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας και αξιολόγησης του Ιδρύματος. Συγκροτείται με απόφαση του ανώτατου συλλογικού οργάνου του οικείου Ιδρύματος, το οποίο και καθορίζει τη σύνθεση, την οργάνωση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητές της. Της ΜΟ.ΔΙ.Π. προεδρεύει ο Αντιπρύτανης ή Αντιπρόεδρος Ακαδημαϊκών Υποθέσεων του Ιδρύματος (άρθρο 2 του Ν. 3374/2005).

⁸Η ΟΜ.Ε.Α. συγκροτείται στις Ακαδημαϊκές Μονάδες (Σχολές ή Τμήματα) με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης από μέλη ΔΕΠ ή ΕΠ των βαθμίδων του Καθηγητή ή Αναπληρωτή Καθηγητή με διεθνώς αναγνωρισμένο επιστημονικό έργο και κατά προτίμηση με εμπειρία σε διαδικασίες διασφάλισης της ποιότητας. Στην ΟΜ.Ε.Α. συμμετέχει επίσης ένας εκπρόσωπος των φοιτητών ή σπουδαστών που υποδεικνύεται από τον αρμόδιο φορέα εκπροσώπησής τους (Ν. 3374/2005, Άρθρο 5 §2).

Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης⁹ (Διαδικασία Εξωτερικής Αξιολόγησης από Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων, 2010).

Ο σκοπός της Εξωτερικής Αξιολόγησης¹⁰ δεν είναι να αντικαταστήσει τα αποτελέσματα της Εσωτερικής αλλά να επιπροσθέσει αντικειμενικότητα και διαφάνεια στα δεδομένα της Εσωτερικής και να διατυπώσει ουδέτερα αντικειμενικά ευρήματα με τους ακόλουθους στόχους (Πασιαρδής, Σαββίδης, & Τσιάκκιρος, 2005):

- την ανάδειξη καλών πρακτικών και σημείων βελτίωσης
- την δημιουργία σωστών αιτημάτων της Μονάδας στο επίπεδο του Ιδρύματος και της Πολιτείας
- τη εύρεση και εξωτερικευση καλών πρακτικών εθνικής εμβέλειας.

Η έναρξη της λειτουργίας της Εξωτερικής Αξιολόγησης πραγματοποιείται με την κατάθεση της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης¹¹ στην Α.ΔΙ.Π., και πλέον με βάση την Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης αλλά και την σύνδεση με την Ακαδημαϊκή Μονάδα (επίσκεψη και ανταλλαγή απόψεων), η Επιτροπή Εξωτερικών Εμπειρογνομόνων συντάσσει την Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης.

Η Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης έχει στόχο να αναλύσει με όλες τις εκφάνσεις, τις διαπιστώσεις και τα πορίσματα της Εσωτερικής Αξιολόγησης ως προς:

- ❖ τα έργα της Ακαδημαϊκής Μονάδας (ή του Ιδρύματος κατά περίπτωση)
- ❖ τους τομείς που πρέπει άμεσα να βελτιωθούν

---

⁹Η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης συγκροτείται για κάθε ακαδημαϊκή μονάδα ή Ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης από πέντε (5) ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες από το σχετικό κατάλογο του Μητρώου, εκ των οποίων τέσσερα μέλη (και ισάριθμοι αναπληρωματικοί) προκύπτουν από κλήρωση και ένα (1), με το αναπληρωματικό του, υποδεικνύεται από την υπό αξιολόγηση ακαδημαϊκή μονάδα ή Ίδρυμα.

¹⁰Η Εσωτερική Αξιολόγηση είναι μία τακτικά επαναλαμβανόμενη συμμετοχική διαδικασία, η οποία διαρκεί δύο συνεχόμενα διδακτικά εξάμηνα και επαναλαμβάνεται το αργότερο κάθε τέσσερα έτη. Πρόκειται ουσιαστικά για μια διαδικασία αυτόαξιολόγησης, που σηματοδοτεί την ίδια την ταυτότητα της Ακαδημαϊκής Μονάδας, καθώς αποτυπώνει και αναδεικνύει όλα τα χαρακτηριστικά της λειτουργίας της, θετικά και αρνητικά, και καταγράφει τις φιλοδοξίες της.

¹¹Η Εσωτερική Αξιολόγηση είναι έργο συλλογικό και προϋποθέτει τη συμμετοχή όλων των μελών της Ακαδημαϊκής Κοινότητας σε όλα τα στάδια και τις φάσεις υλοποίησής της. Η Εσωτερική Αξιολόγηση δεν είναι απλώς τα πρώτα βήματα πριν την Εξωτερική Αξιολόγηση. Σκοπός της δεν είναι να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις του σχετικού νομικού πλαισίου, αλλά να αποτελέσει το βασικό εργαλείο μέσω του οποίου οι επιμέρους Ακαδημαϊκές Μονάδες και τα Ίδρύματα θα θεσπίσουν διαδικασίες συνεχούς βελτίωσης του σύνθετου έργου τους. Για τη διεξαγωγή της Εσωτερικής Αξιολόγησης σε κάθε Ακαδημαϊκή Μονάδα και Ίδρυμα συγκροτούνται ειδικά όργανα:

(α) η Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΟΜ.Ε.Α.), ως υπεύθυνη για την εσωτερική αξιολόγηση της Ακαδημαϊκής Μονάδας,

(β) η Μονάδα Διασφάλισης της Ποιότητας (ΜΟ.ΔΙ.Π.), ως υπεύθυνη για την εσωτερική αξιολόγηση του Ιδρύματος.

- ❖ την άμεση αποτελεσματικότητα των ενεργειών για την διασφάλιση και βελτίωση της ποιότητας του επιτελούμενου έργου.

Σύμφωνα με το νόμο (Ν. 3374/2005, άρθρο 8) (Η Επιτροπή Εξωτερικών Εμπειρογνομόνων, 2005), «Η Επιτροπή Εξωτερικών Εμπειρογνομόνων αποτελείται από πέντε μέλη, τα οποία προέρχονται από το Μητρώο Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων που τηρεί η Α.ΔΙ.Π. Το Μητρώο συντάσσεται ύστερα από υποδείξεις των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης και της Α.ΔΙ.Π. και ανανεώνεται κάθε τέσσερα χρόνια». Ήδη η Α.ΔΙ.Π. απευθύνθηκε στις ακαδημαϊκές μονάδες και τα Ιδρύματα με το αίτημα να προτείνουν ειδικούς επιστήμονες συναφείς προς τα γνωστικά τους αντικείμενα, προκειμένου να περιληφθούν στο Μητρώο Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων¹² που ετοιμάζει η Αρχή.

2.4.3. Ακαδημαϊκή Πιστοποίηση

Η λειτουργία αλλά και η διαδικασία ακαδημαϊκής πιστοποίησης αφορά στα προγράμματα σπουδών που εκπονούνται μετά την ψήφιση του νόμου, ενώ τα προγράμματα σπουδών που παρέχονται από τα τμήματα των ΑΕΙ κατά τη δημοσίευση του Ν.4009/11 θεωρούνται πιστοποιημένα έως την ολοκλήρωση των διαδικασιών αξιολόγησης των τμημάτων με βάση το Ν.3374/2005 (Πιστοποίηση Προγραμμάτων Σπουδών, 2014).

Μια σειρά από ενέργειες προβλέπουν τα νόμιμα τα οποία απορρέουν και από τις τρέχουσες διατάξεις, και έχουν ως εξής: Τα νέα προγράμματα σπουδών, εγκρίνονται αρχικά από τον Πρύτανη του ΑΕΙ, με εισήγηση της κοσμητείας και σύμφωνη γνώμη της Συγκλήτου (άρθρο 32 Ν.4009/11). Σε αυτό το στάδιο θεωρείται, επιβεβλημένη η ενεργό και ουσιαστική συμμετοχή της ΜΟΔΠ¹³ κάθε ιδρύματος καθότι ο ρόλος της είναι η διασφάλιση της ποιότητας στις εσωτερικές διαδικασίες. Ακολούθως, τα προγράμματα υποβάλλονται στην ΑΔΠ για τη διαδικασία ακαδημαϊκής πιστοποίησης από επιτροπές εμπειρογνομόνων σύμφωνα με τα άρθρα 70 – 72 του Ν.4009/11.

---

¹²Η Α.ΔΙ.Π. καταρτίζει και τηρεί Μητρώο ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων-αξιολογητών με βάση τα κριτήρια που ορίζονται από το άρθρο 8 του Ν. 3374/2005 και συγκροτεί επιτροπές εξωτερικών εμπειρογνομόνων ειδικές για κάθε επιστημονικό πεδίο για την αξιολόγηση των ακαδημαϊκών μονάδων και σε συνεργασία με αυτές.

¹³Η Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση αποτελεί το βασικό στόχο του Ευρωπαϊκού Ενιαίου Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης, στον οποίο έχει ενταχθεί και η Ελλάδα, μαζί με 45 άλλες ευρωπαϊκές χώρες, με τη θεσμοθέτηση του Ν.3374/2005. Βασική αρχή που διέπει τη διασφάλιση ποιότητας είναι το υψηλό αίσθημα ευθύνης του κάθε ιδρύματος απέναντι στους φοιτητές και την κοινωνία για την παροχή υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης.

Τα βασικά στοιχεία του τμήματος για την Ακαδημαϊκή Πιστοποίηση Προγράμματος Σπουδών, δηλαδή το σχήμα της δομής και των περιεχομένων του αλλά και η διάρθρωσή του αντιστοιχεί στις βασικές ενότητες των κριτηρίων που προβλέπονται στο άρθρο 72 “Κριτήρια Πιστοποίησης” του Ν.4009/11 στα οποία περιλαμβάνονται (Ετήσια Έκθεση της ΑΔΙΠ, 2013):

- a) η ακαδημαϊκή φυσιολογία και ο προσανατολισμός του προγράμματος σπουδών,
- b) τα μαθησιακά αποτελέσματα και τα επιδιωκόμενα προσόντα σύμφωνα με το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων Ανώτατης Εκπαίδευσης
- c) η δομή και η οργάνωση του προγράμματος σπουδών,
- d) η ποιότητα και αποτελεσματικότητα του διδακτικού έργου
- e) η καταλληλότητα των προσόντων του διδακτικού προσωπικού,
- f) η ποιότητα του ερευνητικού έργου της ακαδημαϊκής μονάδας,
- g) ο βαθμός σύνδεσης της διδασκαλίας με την έρευνα,
- h) η ζήτηση στην αγορά εργασίας των αποκτώμενων προσόντων και
- i) η ποιότητα των υποστηρικτικών υπηρεσιών, όπως οι διοικητικές υπηρεσίες, οι βιβλιοθήκες και οι υπηρεσίες φοιτητικής μέριμνας.

2.5 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ

Τα βασικά κριτήρια και δείκτες αξιολόγησης ορίζονται από το Νόμο 3374/2005 (άρθρο 3) ως ακολούθως (Κόστος Λειτουργίας Πανεπιστημίων, 2011):

2.4.4. Ποιότητα των προγραμμάτων σπουδών

Τα κυριότερα κριτήρια των προγραμμάτων σπουδών αφορούν στα ακόλουθα σημεία (Κόστος Λειτουργίας Πανεπιστημίων, 2011):

- Βαθμός ανταπόκρισης του προγράμματος σπουδών στους στόχους του Τμήματος και τις απαιτήσεις της κοινωνίας
- Συνοχή και λειτουργικότητα του προσφερόμενου προγράμματος
- Ορθολογική οργάνωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας
- Εξεταστικό σύστημα που εφαρμόζεται
- Βαθμός υποστήριξης από την υπάρχουσα υποδομή

Τα προγραμμάτων σπουδών ανάλογα με τον σκοπό που δημιουργούνται χωρίζονται σε:

1. Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών

Το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών απευθύνεται στους προπτυχιακούς φοιτητές, και αποτελεί την βάση των επόμενων ειδών ΠΣ. Ένα πετυχημένο Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών πρέπει να περιλαμβάνει/καλύπτει τους εξής δείκτες (Κόστος Λειτουργίας Πανεπιστημίων, 2011):

- ✓ **Ανταπόκριση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και τις ανάγκες της κοινωνίας.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Ποιες οι διαδικασίες ελέγχου της ανταπόκρισης αυτής; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζονται; Υπάρχουν διαδικασίες αξιολόγησης και αναθεώρησης του Προγράμματος Σπουδών; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζονται; Πώς δημοσιοποιείται το Πρόγραμμα Σπουδών; Υπάρχει αποτελεσματική διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής εξέλιξης των αποφοίτων; Πώς χρησιμοποιούνται τα αποτελέσματά της;
- ✓ **Δομή, συνεκτικότητα και λειτουργικότητα του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Ποιο είναι το ποσοστό των μαθημάτων κορμού / ειδίκευσης / κατευθύνσεων στο σύνολο των μαθημάτων; Πόσα μαθήματα ελεύθερης επιλογής προσφέρονται; Πώς κατανέμεται ο χρόνος μεταξύ θεωρητικής διδασκαλίας, ασκήσεων, εργαστηρίων, άλλων δραστηριοτήτων;
- ✓ **Το εξεταστικό σύστημα.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Εφαρμόζονται, και σε ποια έκταση, πολλαπλοί (σε είδος και χρόνο) τρόποι αξιολόγησης των φοιτητών; Ποιοι συγκεκριμένα; Πώς διασφαλίζεται η διαφάνεια της διαδικασίας αξιολόγησης των φοιτητών;
- ✓ **Διεθνής διάσταση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Σε πόσα (και ποια) προγράμματα διεθνούς εκπαιδευτικής συνεργασίας (π.χ. ERASMUS, LEONARDO, TEMPUS, ALPHA) σε επίπεδο προπτυχιακών σπουδών συμμετέχει το Τμήμα; Υπάρχει συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό; Σε ποιο ποσοστό;
- ✓ **Πρακτική άσκηση των φοιτητών.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Υπάρχει ο θεσμός της πρακτικής άσκησης των φοιτητών; Είναι υποχρεωτική η πρακτική άσκηση για όλους τους φοιτητές; Έχει αναπτυχθεί δίκτυο διασύνδεσης του Τμήματος με κοινωνικούς, πολιτιστικούς ή παραγωγικούς φορείς με σκοπό την

πρακτική άσκηση των φοιτητών; Πώς παρακολουθούνται και υποστηρίζονται οι ασκούμενοι φοιτητές;

2. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών απευθύνεται στους μεταπτυχιακούς φοιτητές, και αποτελεί την συνέχιση των Προγραμμάτων Προπτυχιακών Σπουδών. Ένα πετυχημένο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών πρέπει να περιλαμβάνει/καλύπτει τους εξής δείκτες (Κόστος Λειτουργίας Πανεπιστημίων, 2011):

- ✓ **Τίτλος του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.**
- ✓ **Τμήματα και Ιδρύματα που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.**
- ✓ **Ανταπόκριση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και τις ανάγκες της κοινωνίας.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Υπάρχουν διαδικασίες ελέγχου της ανταπόκρισης αυτής; Πόσο αποτελεσματικές είναι; Υπάρχουν διαδικασίες αξιολόγησης και αναθεώρησης του Προγράμματος Σπουδών; Πόσο αποτελεσματικές είναι; Πώς δημοσιοποιείται το Πρόγραμμα Σπουδών; Υπάρχει διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής πορείας όσων απέκτησαν τίτλο Μεταπτυχιακών Σπουδών από το Τμήμα;
- ✓ **Δομή, συνεκτικότητα και λειτουργικότητα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Πώς οργανώνεται και συντονίζεται η ύλη μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχει επικάλυψη ύλης μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχουν κενά ύλης; Είναι ορθολογική η έκταση της ύλης των μαθημάτων; Υπάρχει διαδικασία επανεκτίμησης, αναπροσαρμογής και επικαιροποίησης της ύλης των μαθημάτων; Ποιο είναι το ποσοστό των μαθημάτων κορμού / ειδίκευσης / κατευθύνσεων στο σύνολο των μαθημάτων;
- ✓ **Το εξεταστικό σύστημα.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Εφαρμόζονται, και σε ποια έκταση, πολλαπλοί (σε είδος και χρόνο) τρόποι αξιολόγησης των φοιτητών; Ποιοι συγκεκριμένα; Υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας για τη μεταπτυχιακή εργασία;
- ✓ **Επιλογή των μεταπτυχιακών φοιτητών.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Ποια είναι η συγκεκριμένη διαδικασία επιλογής μεταπτυχιακών φοιτητών; Πώς διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και διαφάνεια της διαδικασίας επιλογής φοιτητών;

- ✓ **Χρηματοδότηση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Πώς εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών; Πώς χρησιμοποιούνται οι πόροι που διατίθενται στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών;
- ✓ **Διεθνής διάσταση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Υπάρχουν συμφωνίες συνεργασίας με ιδρύματα και φορείς του εξωτερικού; Υπάρχουν διεθνείς διακρίσεις του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών; Ποιες;

3. Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών

Το Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών απευθύνεται στους διδακτορικούς φοιτητές, και αποτελεί την συνέχιση των Προγραμμάτων Προπτυχιακών και Μεταπτυχιακών Σπουδών. Ένα πετυχημένο Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών πρέπει να περιλαμβάνει/καλύπτει τους εξής δείκτες (Κόστος Λειτουργίας Πανεπιστημίων, 2011):

- ✓ **Ανταπόκριση του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και τις ανάγκες της κοινωνίας.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Πώς δημοσιοποιείται το Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών; Υπάρχει διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής πορείας όσων απέκτησαν Διδακτορικό δίπλωμα από το Τμήμα;
- ✓ **Δομή του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Προσφέρονται μαθήματα διδακτορικού κύκλου; Ποια είναι αυτά; Προσφέρονται μαθήματα ερευνητικής μεθοδολογίας; Ποια είναι αυτά;
- ✓ **Εξεταστικό σύστημα.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Πώς παρακολουθείται διαχρονικά η επίδοση και η πρόοδος των υποψηφίων διδακτόρων; Υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας για τη διδακτορική διατριβή; Ποιες;
- ✓ **Επιλογή των υποψηφίων διδακτόρων.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Ποια είναι η συγκεκριμένη διαδικασία επιλογής υποψηφίων διδακτόρων;
- ✓ **Σεμινάρια και ομιλίες.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Υπάρχει δυνατότητα πρόσκλησης ομιλητών από άλλα παν/μια και ερευνητικά κέντρα για να δώσουν ομιλίες και να ενημερώσουν για το έργο τους;

- ✓ **Διεθνής διάσταση του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Υπάρχουν διεθνείς διακρίσεις του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών; Ποιες; Υπάρχει συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό στις 7μελείς και 3μελείς επιτροπές; Σε ποιο ποσοστό; Παρέχονται από το Τμήμα κίνητρα στους υποψήφιους διδάκτορες για την συμμετοχή τους σε διεθνή «Θερινά Προγράμματα» (summer schools), διεθνή ερευνητικά συνέδρια, υποβολή άρθρων σε έγκριτα περιοδικά, κλπ.;

2.4.5. Ποιότητα του διδακτικού έργου

Τα κυριότερα κριτήρια της ποιότητας διδακτικού έργου αφορούν στα ακόλουθα σημεία (Κριτήρια και Δείκτες Αξιολόγησης, 2014):

- **Οργάνωση και εφαρμογή της εκπαιδευτικής διαδικασίας.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Υπάρχει διαδικασία αξιολόγησης των διδασκόντων από τους φοιτητές; Πώς εφαρμόζεται; Υπάρχουν θεσμοθετημένες από το Τμήμα υποτροφίες/βραβεία διδασκαλίας; Υπάρχει διαδικασία επικαιροποίησης του περιεχομένου των μαθημάτων και των διδακτικών μεθόδων;
- **Αποτελεσματικότητα του ακαδημαϊκού προσωπικού.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Ποιος είναι ο μέσος εβδομαδιαίος φόρτος διδακτικού έργου των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος; Πόσα από τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος διδάσκουν στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών;
- **Εκπαιδευτικά βοηθήματα.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Είδη και αριθμός βοηθημάτων που διανέμονται στους φοιτητές. Υπάρχει διαδικασία επικαιροποίησης των βοηθημάτων; Πώς εφαρμόζεται;
- **Μέσα και υποδομές.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: για αίθουσες διδασκαλίας, για τα εκπαιδευτικά εργαστήρια¹⁴, εάν είναι διαθέσιμα τα εκπαιδευτικά εργαστήρια για χρήση εκτός προγραμματισμένων ωρών;
- **Χρήση νέων τεχνολογιών.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Χρησιμοποιούνται Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην παρουσίαση των μαθημάτων, στη διδασκαλία, στην εργαστηριακή εκπαίδευση, στην αξιολόγηση των φοιτητών, στην επικοινωνία των φοιτητών με τον διδάσκοντα;

¹⁴Αριθμός και χωρητικότητα. Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα. Βαθμός χρήσης. Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα του υποστηρικτικού εξοπλισμού.

- **Σχέση αριθμού εκπαιδευτικού προσωπικού/φοιτητών και η μεταξύ τους συνεργασία.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Αναλογία διδασκόντων/διδασκομένων στα μαθήματα, στα εργαστήρια. Έχουν οι διδάσκοντες ανακοινωμένες ώρες γραφείου για συνεργασία με τους φοιτητές; Τις τηρούν; Αξιοποιούνται από τους φοιτητές;
- **Επίπεδο και ποιότητα της παρεχόμενης γνώσης.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις για τις συνεργασίες με εκπαιδευτικά κέντρα του εσωτερικού και του εξωτερικού και με το κοινωνικό σύνολο.
- **Σύνδεση διδασκαλίας και έρευνας.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Πώς μεθοδεύεται η εκπαίδευση των φοιτητών στην ερευνητική διαδικασία; Παρέχεται στους φοιτητές δυνατότητα συμμετοχής σε ερευνητικά έργα;
- **Κινητικότητα ακαδημαϊκού προσωπικού και φοιτητών.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Υπάρχει στρατηγικός σχεδιασμός του Τμήματος σχετικά με την κινητικότητα των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας; Πόσα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού άλλων Ιδρυμάτων μετακινήθηκαν προς το Τμήμα στο πλαίσιο ακαδημαϊκών/ερευνητικών δραστηριοτήτων κατά την τελευταία πενταετία; Πόσοι φοιτητές του Τμήματος μετακινήθηκαν προς άλλα Ιδρύματα στο πλαίσιο ακαδημαϊκών/ερευνητικών δραστηριοτήτων κατά την τελευταία πενταετία;

2.4.6. Ποιότητα του ερευνητικού έργου

Τα κυριότερα κριτήρια της ποιότητας ερευνητικού έργου αφορούν στα ακόλουθα σημεία (Κριτήρια και Δείκτες Αξιολόγησης, 2014):

- **Προαγωγή της έρευνας από την ακαδημαϊκή μονάδα.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Υπάρχει συγκεκριμένη ερευνητική πολιτική του Τμήματος; Ποια είναι; Πώς παρακολουθείται η υλοποίηση της ερευνητικής πολιτικής του Τμήματος; Πώς δημοσιοποιείται ο απολογισμός υλοποίησης της ερευνητικής πολιτικής του Τμήματος; Παρέχονται κίνητρα για τη διεξαγωγή έρευνας στα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας; Ποια είναι αυτά;
- **Ερευνητικά προγράμματα.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Ποια ερευνητικά προγράμματα και δραστηριότητες υλοποιήθηκαν ή βρίσκονται σε εξέλιξη κατά την τελευταία πενταετία; Ποιο ποσοστό μελών ΔΕΠ/ΕΠ αναλαμβάνει ερευνητικές πρωτοβουλίες; Συμμετέχουν εξωτερικοί συνεργάτες ή/και μεταδιδακτορικοί ερευνητές στα ερευνητικά προγράμματα;

- **Αναγνώριση της έρευνας από τρίτους.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Πόσα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος και πόσες φορές έχουν διατελέσει κριτές σε επιστημονικά περιοδικά; Πόσα διπλώματα ευρεσιτεχνίας απονεμήθηκαν σε μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος; Υπάρχει πρακτική αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων των μελών ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος;
- **Ερευνητικές συνεργασίες.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Υπάρχουν ερευνητικές συνεργασίες και ποιες, (α) Με άλλες ακαδημαϊκές μονάδες του ιδρύματος; (β) Με φορείς και ιδρύματα του εσωτερικού; (γ) Με φορείς και ιδρύματα του εξωτερικού;
- **Ερευνητική υποδομή.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα του εργαστηριακού εξοπλισμού. Καλύπτουν οι διαθέσιμες υποδομές τις ανάγκες της ερευνητικής διαδικασίας; Ποια ερευνητικά αντικείμενα δεν καλύπτονται από τις διαθέσιμες υποδομές;
- **Επιστημονικές δημοσιεύσεις.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Πόσα βιβλία/μονογραφίες δημοσίευσαν τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος; Πόσα κεφάλαια δημοσίευσαν τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος σε συλλογικούς τόμους; Πόσες άλλες εργασίες δημοσίευσαν τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος;
- **Διακρίσεις και βραβεία.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Ποιοι τιμητικοί τίτλοι έχουν απονεμηθεί από άλλα ιδρύματα σε μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος;
- **Συμμετοχή των φοιτητών στην έρευνα.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Πόσοι προπτυχιακοί φοιτητές συμμετέχουν σε ερευνητικές δραστηριότητες του Τμήματος; Πόσοι μεταπτυχιακοί και πόσοι υποψήφιοι διδάκτορες;

2.4.7. Ποιότητα των λοιπών υπηρεσιών

Τα κυριότερα κριτήρια των λοιπών Υπηρεσιών αφορούν στα ακόλουθα σημεία¹⁵ (Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, 2005):

- **Αποτελεσματικότητα των διοικητικών υπηρεσιών.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Πώς είναι στελεχωμένη και οργανωμένη η

¹⁵Νόμος υπ' Αριθ. 3374, Διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση. Σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων - Παράρτημα διπλώματος.

Γραμματεία του Τμήματος και των Τομέων; Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε πως είναι οι παρεχόμενες υπηρεσίες και το ωράριο λειτουργίας της Γραμματείας του Τμήματος και των Τομέων για την εξυπηρέτηση των αναγκών του διδακτικού προσωπικού και των φοιτητών;

- **Υποδομές.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Επάρκεια και ποιότητα των τεκμηρίων της βιβλιοθήκης. Επάρκεια και ποιότητα κοινόχρηστου τεχνικού εξοπλισμού. Επάρκεια και ποιότητα χώρων και εξοπλισμού σπουδαστηρίων. Επάρκεια και ποιότητα γραφείων διδασκόντων. Επάρκεια και ποιότητα χώρων Γραμματείας Τμήματος και Τομέων. Επάρκεια και ποιότητα χώρων συνεδριάσεων.
- **Χρήση νέων τεχνολογιών.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Ποιες από τις λειτουργίες του Τμήματος υποστηρίζονται από ΤΠΕ; Ποιες από αυτές και πόσο χρησιμοποιούνται από τις διοικητικές υπηρεσίες, τους φοιτητές και το ακαδημαϊκό προσωπικό του Τμήματος; Πόσα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος διαθέτουν ιστοσελίδα στο διαδίκτυο; Πόσο συχνά ανανεώνεται ο ιστότοπος του Τμήματος στο διαδίκτυο;
- **Φοιτητική μέριμνα.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Πώς εφαρμόζεται ο θεσμός του Σύμβουλου Καθηγητή; Πόσο αποτελεσματικά υποστηρίζεται η πρόσβαση των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας στη χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών; Υπάρχει υπηρεσία υποστήριξης των εργαζόμενων φοιτητών; Πόσο αποτελεσματική είναι η λειτουργία της;
- **Διαφάνεια και αποτελεσματικότητα στη διαχείριση των οικονομικών και άλλων πόρων.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Προβλέπεται διαδικασία σύνταξης και εκτέλεσης προϋπολογισμού του Τμήματος; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζεται; Προβλέπεται διαδικασία κατανομής πόρων; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζεται; Προβλέπεται διαδικασία απολογισμού; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζεται;
- **Συνεργασία με άλλα εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα στην Ελλάδα και το εξωτερικό.** Αυτό επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Με ποια εκπαιδευτικά κέντρα του εσωτερικού συνεργάζεται το Τμήμα και πώς; Με ποια εκπαιδευτικά κέντρα του εξωτερικού συνεργάζεται το Τμήμα και πώς; Αναπτύσσονται συγκεκριμένες εκπαιδευτικές συνεργασίες με τοπικούς, περιφερειακούς ή εθνικούς κοινωνικούς φορείς;

2.6 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

2.6.1. Σχέδιο Αθηνά

Από τα πρώτα αποτελέσματα της αξιολόγησης της Ελληνικής Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ήταν η εκπόνηση του σχεδίου ΑΘΗΝΑ από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, στο δεύτερο εξάμηνο του 2012. Στην ουσία ήταν η αναδιάρθρωση του ακαδημαϊκού χάρτη της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας.

Σύμφωνα με το υπουργείου Παιδείας το πλαίσιο του Σχεδίου ΑΘΗΝΑ είναι «για τον εξορθολογισμό του Ακαδημαϊκού Χάρτη της Χώρας ως απάντηση στον τρόπο που αυτός αναπτύχθηκε την τελευταία εικοσιπενταετία, χωρίς επιστημονικά και αναπτυξιακά κριτήρια» (Αναδιάρθρωση του Χάρτη των ΑΕΙ της Ελλάδος. Περίγραμμα Μεθοδολογικής Προσέγγισης, 2012).

2.6.2. Αξιολόγηση Ακαδημαϊκών Μονάδων

2.6.2.1 Εσωτερικές Αξιολογήσεις

Υποβλήθηκαν Εκθέσεις Εσωτερικής Αξιολόγησης Ακαδημαϊκών Μονάδων των ΑΕΙ/ΤΕΙ που συνεχίστηκαν μέχρι το Α΄ εξάμηνο του 2013, με αποτέλεσμα να έχουν πλέον υποβληθεί μέχρι σήμερα 478 Εκθέσεις από το σύνολο των 520 ακαδημαϊκών Τμημάτων Α.Ε.Ι./ΤΕΙ (παρακάτω πίνακας 2.1) (Ετήσια Έκθεση της ΑΔΙΠ, 2013).

Πίνακας 2.1: Εκθέσεις Εσωτερικής Αξιολόγησης Ακαδημαϊκών Μονάδων των ΑΕΙ/ΤΕΙ.

Έτος	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ	Τ.Ε.Ι.	ΣΥΝΟΛΟ
2008	20	33	43
2009	85	44	129
2010	45	45	90
2011	83	35	118
2012	45	50	95
Α΄ εξάμηνο 2013	1	2	3
	279	199	478

Πηγή: (Ετήσια Έκθεση της ΑΔΙΠ, 2013).

Παρατηρείται μεγάλη ανταπόκριση των ακαδημαϊκών μονάδων στην διαδικασία της Εσωτερικής Αξιολόγησης είναι πλέον σαφές ότι οι αρχικές αρνητικές αντιδράσεις και η επιφύλαξη έχουν δώσει την θέση τους σε μία πολύ θετική προσέγγιση της έννοιας της αξιολόγησης από τις ακαδημαϊκές μονάδες των ελληνικών ΑΕΙ/ΤΕΙ.

2.6.2.2 Εξωτερικές Αξιολογήσεις

Υποβλήθηκαν Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης Ακαδημαϊκών Μονάδων των ΑΕΙ/ΤΕΙ που συνεχίστηκαν μέχρι το Α΄ εξάμηνο του 2013. Τα συγκεντρωτικά στοιχεία της εξωτερικής αξιολόγησης κατ' έτος φαίνονται στον παρακάτω πίνακα 2.2 (Ετήσια Έκθεση της ΑΔΙΠ, 2013).

Πίνακας 2.2: Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης Ακαδημαϊκών Μονάδων των ΑΕΙ/ΤΕΙ.

Έτος	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ	Τ.Ε.Ι.	ΣΥΝΟΛΟ
2008	2	3	5
2009	0	0	0
2010	19	19	38
2011	48	33	81
2012	24	22	46
Α΄ εξάμηνο 2013	8	8	16
	101	85	186

Πηγή: (Ετήσια Έκθεση της ΑΔΙΠ, 2013).

2.6.3. Δράσεις Υποστηρικτικές των Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι.

Αποτελέσματα της αξιολόγησης της Ελληνικής Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης αποτελούν και οι Υποστηρικτικές δράσεις των τμημάτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Κατ' εφαρμογή μεταβατικής διάταξης του Ν. 4009/2011 (άρθρο 77, παρ. 3), η αρμόδια υπηρεσία της Α.Δ.Ι.Π. εξακολουθεί έως και σήμερα να ελέγχει για λογαριασμό ακαδημαϊκών Τμημάτων υποψηφίους εξωτερικούς εκλέκτορες της αλλοδαπής, προκειμένου αυτοί να μετάσχουν, σύμφωνα με τον ίδιο νόμο, στις επικείμενες εξελίξεις ή εκλογές μελών Δ.Ε.Π. ελληνικών ακαδημαϊκών Τμημάτων. Παράλληλα, η Α.Δ.Ι.Π. εντάσσει τους εκλέκτορες στο Μητρώο Εμπειρογνομόνων, το οποίο τηρεί (Μέλη ΔΕΠ, 2012).

2.6.4. Πιστοποίηση Προγραμμάτων Σπουδών

Με το Ν. 4009/11 (άρθρα 70 – 72) καθιερώθηκε και στην Ελλάδα η διαδικασία της ακαδημαϊκής πιστοποίησης των προγραμμάτων σπουδών στην Ανώτατη Εκπαίδευση¹⁶.

¹⁶Η ευθύνη οργάνωσης των διαδικασιών πιστοποίησης και έκδοσης της τελικής απόφασης για την έγκριση των προγραμμάτων σπουδών ανατίθεται στην Α.Δ.Ι.Π., η οποία μετονομάστηκε σε Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

Η διαδικασία ακαδημαϊκής πιστοποίησης αφορά τα προγράμματα σπουδών που εκπονούνται μετά την ψήφιση του Ν.4009/11, ενώ τα προγράμματα σπουδών που παρέχονται από τα τμήματα των ΑΕΙ κατά τη δημοσίευση του Ν.4009/11 θεωρούνται αυτοδίκαια ως πιστοποιημένα έως την ολοκλήρωση των διαδικασιών αξιολόγησης των τμημάτων με βάση το Ν.3374/2005¹⁷.

Πολλά τμήματα ΑΕΙ (κυρίως των ΤΕΙ) υφίστανται αλλαγές στη δομή, οι οποίες προέκυψαν από (Πιστοποίηση Ποιότητας, 2012):

1. Συγχωνεύσεις υφιστάμενων τμημάτων σε νέα τμήματα που θα λειτουργούν με κατευθύνσεις εισαγωγής ή προχωρημένου επιπέδου (κυρίως στις σχολές διοίκησης και οικονομίας, τεχνολόγων γεωπονίας, τεχνολογικών εφαρμογών πολιτικών έργων υποδομής / δομικών / τοπογράφων)
2. Δημιουργία νέων κατευθύνσεων σε υφιστάμενα τμήματα (π.χ. Πληροφορικής)
3. Αλλαγή ονόματος με ή χωρίς συγχώνευση τμημάτων (π.χ. τμήματα Λογιστικής σε Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής)

2.6.2.3 Κριτήρια Πιστοποίησης ΠΣ

Η εξειδίκευση των κριτηρίων που προβλέπονται στο άρθρο 72 “Κριτήρια Πιστοποίησης” του Ν.4009/11 στα οποία περιλαμβάνονται (Κριτήρια Πιστοποίησης, 2012):

- α) Η ακαδημαϊκή φυσιογνωμία και ο προσανατολισμός του προγράμματος σπουδών:**
- Ανταπόκριση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και τις ανάγκες της κοινωνίας. Υπάρχουν διαδικασίες ελέγχου της ανταπόκρισης αυτής; Πόσο αποτελεσματικά αξιοποιήθηκαν στη διαδικασία σύνταξης του προγράμματος.
  - Οι στόχοι του προγράμματος είναι κατάλληλοι με το είδος και το επίπεδο των σπουδών
  - Οι στόχοι του προγράμματος και των μαθησιακών αποτελεσμάτων καθορίζονται με σαφήνεια και οι αντίστοιχες πληροφορίες είναι εύκολα προσβάσιμες από κάθε ενδιαφερόμενο

---

¹⁷Οι αλλαγές που επέφερε το Σχέδιο ΑΘΗΝΑ στα Πανεπιστήμια και ΤΕΙ κατέστησαν άμεση και υψηλής προτεραιότητας την ανάγκη για την άμεση ενεργοποίηση της λειτουργίας της Α.ΔΙ.Π. και ως Αρχής Πιστοποίησης.

- Η ακαδημαϊκή φυσιογνωμία του Προγράμματος Σπουδών είναι συμβατή με αντίστοιχα προγράμματα σπουδών στον ΕΧΑΕ και γενικότερα διεθνώς
- Πλεονεκτήματα, ισχυρά σημεία ή διαφοροποιήσεις του Προγράμματος σε σχέση με παρόμοια άλλων Ελληνικών ΑΕΙ

b) Τα μαθησιακά αποτελέσματα και τα επιδιωκόμενα προσόντα:

Τα μαθησιακά αποτελέσματα και τα επιδιωκόμενα προσόντα σύμφωνα με το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων Ανώτατης Εκπαίδευσης που προβλέπεται στην περίπτωση δ' της παραγράφου 4 του άρθρου 16 του ν. 3879/2010, όπως προστίθεται με το άρθρο 46 του παρόντος νόμου:

- Τα μαθησιακά αποτελέσματα, συνδέονται με τους στόχους του προγράμματος
- Οι στόχοι των μαθησιακών αποτελεσμάτων καθορίζονται με σαφήνεια και οι αντίστοιχες πληροφορίες είναι εύκολα προσβάσιμες από κάθε ενδιαφερόμενο
- Τα μαθησιακά αποτελέσματα είναι κατάλληλα με το είδος και το επίπεδο των σπουδών καθώς και το επίπεδο των προσόντων του αντίστοιχου τίτλου σπουδών
- Οι στόχοι του προγράμματος και των μαθησιακών αποτελεσμάτων βασίζονται σε ακαδημαϊκές και / ή επαγγελματικές απαιτήσεις, στις ανάγκες της κοινωνίας / οικονομίας και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας
- Ο τίτλος του προγράμματος, τα μαθησιακά αποτελέσματα, και το περιεχόμενο είναι συμβατά μεταξύ τους.

c) Η δομή και η οργάνωση του προγράμματος σπουδών:

- Ο σχεδιασμός του προγράμματος σπουδών πληροί τις απαιτήσεις της νομοθεσίας και των ευρωπαϊκών / εθνικών πολιτικών
- Τα μαθήματα και οι ενότητες μαθημάτων κατανέμονται ομοιόμορφα, χωρίς υπερβολικές επικαλύψεις
- Το περιεχόμενο των μαθημάτων και / ή ενοτήτων είναι σύμφωνα με το είδος και το επίπεδο των σπουδών
- Το περιεχόμενο των μαθημάτων και / ή ενοτήτων είναι κατάλληλο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
- Το εύρος του προγράμματος είναι επαρκές για την εξασφάλιση των μαθησιακών αποτελεσμάτων
- Το περιεχόμενο του προγράμματος αντικατοπτρίζει τα τελευταία επιτεύγματα / εξελίξεις στην επιστήμη, τις τέχνες και την τεχνολογία.

- Ευελιξία επιλογών / δυνατότητα προσαρμογής στις προσωπικές ανάγκες ή απαιτήσεις των φοιτητών
- Διεθνής διάσταση του προγράμματος σπουδών

d) Η ποιότητα και αποτελεσματικότητα του διδακτικού έργου:

Η ποιότητα και αποτελεσματικότητα του διδακτικού έργου, όπως τεκμηριώνεται ιδίως από την αξιολόγηση από τους φοιτητές:

- Η οργάνωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας εξασφαλίζει την ποιοτική υλοποίηση των στόχων του προγράμματος σπουδών και την επίτευξη των μαθησιακών αποτελεσμάτων
- Υπάρχουν διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου
- Οι ευθύνες για τη λήψη αποφάσεων και την παρακολούθηση της υλοποίησης του προγράμματος κατανέμονται με σαφή τρόπο
- Ο τρόπος αξιολόγησης των φοιτητών στα μαθήματα συνδέεται με τα μαθησιακά αποτελέσματα κάθε μαθήματος
- Το σύστημα και τα κριτήρια αξιολόγησης των επιδόσεων των φοιτητών στα μαθήματα είναι σαφές, επαρκές και σε γνώση των φοιτητών (και, εφ' όσον το πρόγραμμα αποτελεί μετεξέλιξη άλλου προγράμματος και υπάρχουν σχετικά δεδομένα)
- Εκροές: Ποσοστό των φοιτητών που συμμετέχουν στις εξετάσεις. Ποσοστά επιτυχίας των φοιτητών στις εξετάσεις. Μέσος βαθμός πτυχίου και μέση διάρκεια σπουδών για τη λήψη πτυχίου.
- Αξιολογήσεις φοιτητών για τα μαθήματα του Προγράμματος Σπουδών.
- Τα αποτελέσματα της εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης του προγράμματος χρησιμοποιούνται για τη βελτίωση του προγράμματος

e) Η καταλληλότητα των προσόντων του διδακτικού προσωπικού:

- Ο αριθμός και οι εξειδικεύσεις του διδακτικού προσωπικού είναι επαρκή για την διδασκαλία των μαθημάτων του προγράμματος σπουδών.
- Η επιστημονική κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού είναι επαρκής για την διασφάλιση επίτευξης των μαθησιακών αποτελεσμάτων του προγράμματος
- Οι μελλοντικές αποχωρήσεις / συνταξιοδοτήσεις, αναμενόμενες προσλήψεις και εξελίξεις του ακαδημαϊκού προσωπικού εξασφαλίζουν την ομαλή υλοποίηση του προγράμματος σπουδών σε ορίζοντα πενταετίας

- Υπάρχουν οι προϋποθέσεις για την επιστημονική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού προσωπικού σε σχέση με τις απαιτήσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη του προγράμματος σπουδών
- Το διδακτικό προσωπικό του προγράμματος συμμετέχει σε ερευνητικές δραστηριότητες που σχετίζονται άμεσα με το πρόγραμμα σπουδών.

f) Η ποιότητα του ερευνητικού έργου της ακαδημαϊκής μονάδας:

- Υπάρχει σαφής προσανατολισμός των ερευνητικών δραστηριοτήτων της ακαδημαϊκής μονάδας σε συγκεκριμένα πεδία ερευνητικού ενδιαφέροντος
- Αποτελέσματα ερευνητικής δραστηριότητας τελευταίας πενταετίας
- Ποσοστό μελών ΔΕΠ/ΕΠ που έχουν ενεργό ερευνητική δραστηριότητα
- Συμμετοχή σε διεθνή δίκτυα με άλλα ΑΕΙ / Ερευνητικούς φορείς

g) Ο βαθμός σύνδεσης της διδασκαλίας με την έρευνα:

- Συσχέτιση των ερευνητικών δραστηριοτήτων των μελών ΔΕΠ/ΕΠ με τα βασικά γνωστικά αντικείμενα του τμήματος
- Εκπαίδευση των φοιτητών στην ερευνητική διαδικασία (π.χ. αναζήτηση και χρήση βιβλιογραφίας).
- Συμμετοχή των φοιτητών σε ερευνητικά έργα.

h) Η ζήτηση στην αγορά εργασίας των αποκτώμενων προσόντων:

- Οι επαγγελματικές δραστηριότητες της πλειοψηφίας των αποφοίτων ανταποκρίνονται στις προσδοκίες του τμήματος
- Πιθανές εκδοχές επαγγελματικής απορρόφησης των αποφοίτων του ΠΣ (περιγραφή θέσεων εργασίας)
- Τεκμηρίωση της ζήτησης για συγκεκριμένα επαγγέλματα

i) Η ποιότητα των υποστηρικτικών υπηρεσιών:

Η ποιότητα των υποστηρικτικών υπηρεσιών, όπως οι διοικητικές υπηρεσίες, οι βιβλιοθήκες και οι υπηρεσίες φοιτητικής μέριμνας:

- Οι εγκαταστάσεις είναι επαρκείς τόσο σε μέγεθος όσο και στην ποιότητά των χώρων.
- Ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται στη διδασκαλία και την εκμάθηση (εργαστηριακός και ηλεκτρονικός εξοπλισμός, αναλώσιμα, κ.λπ.) είναι ποσοτικά και ποιοτικά επαρκής.
- Υπάρχει το κατάλληλο περιβάλλον που ενθαρρύνει και διευκολύνει την πρακτική εξάσκηση των φοιτητών.

- Το διδακτικό υλικό (βιβλία, εγχειρίδια, επιστημονικά περιοδικά, βάσεις δεδομένων) είναι επαρκές και εύκολα προσβάσιμο από τους φοιτητές.
- Το διδακτικό προσωπικό αξιοποιεί τα ηλεκτρονικά μέσα για την υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας.
- Το ίδρυμα εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο ακαδημαϊκής και κοινωνικής υποστήριξης των φοιτητών.

3 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

3.1 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΣΚΟΠΟΥ

Για την επίτευξη του σκοπού της παρούσας έρευνας αξιοποιήθηκαν τα δεδομένα που προέκυψαν από την καταγραφή των απόψεων των φοιτητών -μέσω ερωτηματολογίου-, για το βαθμό ικανοποίησής τους από το Πρόγραμμα Σπουδών της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων/Μεσολογίου, της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας.

Πραγματοποιήθηκε εμπειρική έρευνα με πληθυσμό τους φοιτητές του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας.

Το δείγμα της έρευνας προέκυψε με βάση τον αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών/τριών σε κάθε τυπικό εξάμηνο σπουδών αλλά και από τον χρόνο της διεξαγωγής της, και ανήλθε στα 100 άτομα.

Για τη συγκεκριμένη έρευνα οι στόχοι προσδιορίστηκαν στους εξής (Τσουραμάνης, 2006):

1. Κοινωνικό - Δημογραφικά στοιχεία:

- Φύλο
- Ηλικία
- Έτος Σπουδών
- Κάτοχος άλλου πτυχίου
- Κάτοχος ξένης γλώσσας
- Μορφωτικό επίπεδο γονέων του ερωτώμενου/ης
- Οικονομική κατάσταση των γονέων του ερωτώμενου/ης

2. Στάσεις του ερωτώμενου/ης για την επιλογή κατεύθυνσης στο Ε' εξάμηνο σπουδών του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων

- Ποια κατεύθυνση επιλέξατε ή θα επιλέξετε;
- Παράγοντες επιλογής κατεύθυνσης
- Βαθμός ικανοποίησης της επιλογής κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ

- Βαθμός ικανοποίησης κατηγοριών μαθημάτων του Προγράμματος Σπουδών της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ
- Επαγγελματική χρησιμότητα κατηγοριών μαθημάτων του Προγράμματος Σπουδών της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ

3. Μετέπειτα επιλογές του ερωτώμενου/ης μετά την λήψη του πτυχίου του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων

- Επιλογές μετά την λήψη του πτυχίου
- Τρόποι ενημέρωσης για την ζήτηση του επαγγέλματος
- Επιλογή τομέων απασχόλησης ως πτυχιούχοι του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ

Οι παραπάνω στόχοι θα εξεταστούν ανάλογα με τα κοινωνικό - δημογραφικά στοιχεία των φοιτητών/τριών, καθώς και με το βαθμό ικανοποίησης των μαθημάτων του Προγράμματος Σπουδών της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας.

Για τη συλλογή δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ειδικά διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο, 17 ερωτήσεων, το οποίο, με βάση τη θεωρητική ανάλυση που προηγήθηκε, περιέχει ερωτήσεις σχετικές με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων (ερωτήσεις διχοτόμησης και ονομαστικές ερωτήσεις), και ερωτήσεις τύπου Likert¹⁸ διότι αυτού του τύπου οι ερωτήσεις αφορούν στην εκτίμηση ενός ατόμου για την πιθανότητα και το βαθμό αλήθειας μιας πρότασης. Στις ερωτήσεις αυτού του τύπου που συμπεριελήφθησαν στο ερωτηματολόγιο αναζητούνται οι εκτιμήσεις των φοιτητών για το πρόγραμμα σπουδών της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΣΕΟ.

Το ερωτηματολόγιο που διαμορφώθηκε δόθηκε πιλοτικά σε 10 φοιτητές του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, για έλεγχο αξιοπιστίας καθώς και για τον υπολογισμό του χρόνου που απαιτείται για τη συμπλήρωσή του. Κατά την κύρια φάση της έρευνας, έγινε διανομή και άμεση συγκέντρωση του ερωτηματολογίου στους φοιτητές-υποκείμενα της έρευνας με έντυπα ερωτηματολόγια αλλά και σε ηλεκτρονική¹⁹ μορφή με μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπως το email, το Facebook και το Twitter.

¹⁸Ο ερωτώμενος καλείται να τοποθετηθεί επιλέγοντας μία από τις διαβαθμισμένες απαντήσεις, μισές θετικές, μισές αρνητικές και μία ενδιάμεση ή ουδέτερη.

¹⁹https://docs.google.com/forms/d/12nfjBX_B0gkgd6LiJ4CIZjRX_0U8vObJBJSYm3BFfbc/viewform

3.2 ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σύμφωνα με τα κυριότερα κριτήρια αξιολόγησης των προγραμμάτων σπουδών που αναλύθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, όπως (Τσουραμάνης, 2006):

- ο βαθμός ανταπόκρισης του προγράμματος σπουδών στους στόχους του τμήματος και τις απαιτήσεις της κοινωνίας,
- η συνοχή και λειτουργικότητα του προσφερόμενου προγράμματος,
- η ορθολογική οργάνωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας,
- το εξεταστικό σύστημα που εφαρμόζεται,
- ο βαθμός υποστήριξης από την υπάρχουσα υποδομή,

στα στηρίχτηκε η μέθοδος της διερευνητικής έρευνας, που είναι η συλλογή στοιχείων σχετικά με τη γενική φύση του ερευνητικού προβλήματος, δηλαδή της αξιολόγησης του προγράμματος σπουδών της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων. Χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή πληροφοριών, για τον ορισμό εννοιών, για την αποσαφήνιση του προβλήματος και των υποθέσεων και τέλος για τον καθορισμό των ερευνητικών προτεραιοτήτων.

Η μορφή αυτή σχεδιασμού υιοθετήθηκε για τη μελέτη της σημασίας, της φύσης και τον τρόπο διεξαγωγής αξιολόγησης ενός προγράμματος σπουδών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Ο στόχος της περιγραφικής έρευνας είναι να περιγράψει το υπό εξέταση φαινόμενο (απαντώντας συνήθως στα ερωτήματα ποιος, τι, που, πότε, πως, γιατί) καθώς και τις συσχετίσεις των συστατικών στοιχείων της αξιολόγησης.

Αυτού του είδους σχεδιασμός υιοθετήθηκε επίσης, για τη διεξαγωγή αυτής της έρευνας, εφόσον τα στοιχεία είναι προκαθορισμένα για τη συλλογή πληροφοριών-στοιχείων.

Ο στόχος της πειραματικής έρευνας είναι ο έλεγχος της ορθότητας των υποθέσεων. Δηλαδή, με την έρευνα αυτή ελέγχεται αν μεταξύ δύο μεταβλητών υπάρχει συστηματική σχέση, π.χ. ελέγχεται αν:

⇒ η μια μεταβλητή εμφανίζεται πάντα με κάποια άλλη,

⇒ οι μεταβολές μιας μεταβλητής συνοδεύονται από μεταβολές μιας άλλης.

⇒ οι πειραματικές έρευνες στηρίζονται στο πείραμα: φυσικό ή τεχνικό, μέσω του οποίου ο ερευνητής ελέγχει το παραδεκτό μιας υπόθεσης.

3.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Η ανάλυση των στοιχείων της έρευνας άρχισε μετά την ολοκληρωμένη συγκέντρωση των ερωτηματολογίων, και πραγματοποιήθηκε ανάλυση με το Microsoft Excel 2007, το οποίο περιλαμβάνει νέα εργαλεία ανάλυσης και αναπαράστασης δεδομένων, και αποτελεί ένα αξιόπιστο και δημοφιλές εργαλείο στατιστικής μελέτης στις κοινωνικές επιστήμες.

Αρχικά πραγματοποιήθηκε μια ανάλυση συχνοτήτων για να διαπιστωθούν τα ποσοστά των ερωτώμενων ώστε να περιγραφεί η σύσταση του δείγματος, η γενική πρώτη εικόνα για τη στάση και την άποψη των φοιτητών του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων πάνω στο θέμα της επιλογής κατεύθυνσης στο Ε' εξάμηνο σπουδών τους με βάση και το πρόγραμμα σπουδών, εκτός των άλλων.

Στη συνέχεια εξετάστηκαν οι πιθανοί συσχετισμοί των στοιχείων, θέτοντας ως ανεξάρτητες μεταβλητές τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτώμενων με τις απαντήσεις της επιλογής κατεύθυνσης. Η καλύτερη δυνατή ανάλυση πραγματοποιήθηκε με τη χρήση φίλτρων. Έτσι χωρίστηκαν οι ερωτώμενοι ανάλογα με το ποσοστό επιλογής τους στην κατεύθυνση και αναλύθηκαν τα στοιχεία σύμφωνα με την ταύτιση τους στην επιλογή τους αυτή και τα δημογραφικά τους στοιχεία.

Οι ερωτώμενοι χωρίζονται στους φοιτητές που επέλεξαν μία από τις τρεις κατευθύνσεις του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, λόγω κάποιων παραγόντων που απαριθμούνται στο ερωτηματολόγιο και στην 9^η ερώτηση, και σε κάποιους φοιτητές που η επιλογή κατεύθυνσης ήταν θέμα «τύχης».

3.4 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Οι περιορισμοί της έρευνας ήταν η εξής:

⇒ Δεν ήταν δυνατή η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων με προσωπική συνέντευξη πολλών φοιτητών, οι οποίοι παρευρίσκονταν στο ΤΕΙ για την εξεταστική τους λόγω έλλειψης χρόνου.

- ⇒ Το ποσοστό των ερωτηθέντων είναι μέτριο, αλλά λόγω έλλειψης χρόνου και πόρων δε θα μπορούσε στην προκειμένη, να πραγματοποιηθεί μεγαλύτερη έρευνα.
- ⇒ Το δείγμα των ανδρών φοιτητών είναι αρκετά μεγαλύτερο, ώστε να πραγματοποιηθούν γενικεύσεις ανάλογα με το φύλο, με αποτέλεσμα οι αναλύσεις να πραγματοποιηθούν με βάση όλο το δείγμα.

Ανεξάρτητα από τους παραπάνω περιορισμούς, κατορθώθηκε η διεξαγωγή συμπερασμάτων για την αποτελεσματικότητα της αξιολόγησης του προγράμματος σπουδών της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας.

3.5 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Το τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων (με έδρα το Μεσολόγγι) του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδος ιδρύθηκε με το Π.Δ. 94 (ΦΕΚ132/5-6-2013) με έναρξη λειτουργίας το Χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2013 – 2014 (Συγχώνευση Τ.Ε.Ι. Πάτρας και Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου, 2013).

Το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων προέκυψε από τη συγχώνευση των τμημάτων Εφαρμογών Πληροφορικής στη Διοίκηση και στην Οικονομία της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου με έδρα το Μεσολόγγι και του Τμήματος Διοίκησης Κοινωνικών – Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και Οργανώσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου με έδρα το Μεσολόγγι.

Το τμήμα περιλαμβάνει τρεις (3) κατευθύνσεις προχωρημένου εξαμήνου:

1. Διοίκηση Επιχειρήσεων
2. Διοίκηση Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας
3. Διοίκηση Πληροφοριακών Συστημάτων

3.6 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η διάρκεια σπουδών στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων είναι οκτώ (8) εξάμηνα. Το πρόγραμμα των επτά (7) πρώτων εξαμήνων περιλαμβάνει: θεωρητική διδασκαλία, εργαστηριακές ασκήσεις, φροντιστήρια, σεμινάρια, επισκέψεις σε φορείς,

που δραστηριοποιούνται σε τομείς συναφείς προς τα γνωστικά αντικείμενα του Τμήματος, καθώς επίσης και εκπόνηση εργασιών με έμφαση στη μελέτη περιπτώσεων (case studies). Ιδιαίτερη βαρύτητα δίδεται, επίσης, στην ανάπτυξη των προσωπικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων των σπουδαστών με την ενθάρρυνση τους για ανάληψη πρωτοβουλιών και την εξάσκησή τους στην αντιμετώπιση και επίλυση πιθανών προβλημάτων στον επαγγελματικό τους χώρο.

Η δομή του Προγράμματος Σπουδών χαρακτηρίζεται ως ιεραρχική, περιλαμβάνοντας γνωστικά αντικείμενα που στοχεύουν στην παροχή βασικών γνώσεων, κατά τη διάρκεια των πρώτων εξαμήνων, και σταδιακά περιορίζοντας την ευρύτητά τους σε ολοένα και πιο εξειδικευμένους τομείς οδεύοντας προς την ολοκλήρωσή του.

Το πρόγραμμα σπουδών προβλέπει τρεις (3) κατευθύνσεις, τα μαθήματα των οποίων εισάγονται από το Ε΄ Εξάμηνο σπουδών. Κάθε Κατεύθυνση περιλαμβάνει τέσσερα (4) υποχρεωτικά μαθήματα. Μαζί με τα δύο (2) κοινά υποχρεωτικά μαθήματα του εξαμήνου, το σύνολο των μαθημάτων είναι 6 ανά εξάμηνο.

Η απονομή του πτυχίου ανεξαρτήτως κατεύθυνσης προϋποθέτει τη συγκέντρωση 240 πιστωτικών μονάδων (μονάδες ECTS) που αντιστοιχούν στην επιτυχή παρακολούθηση 42 μαθημάτων (εκτός της Πρακτικής Άσκησης και της Πτυχιακής Εργασίας) (Συγχώνευση Τ.Ε.Ι. Πάτρας και Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου, 2013).

4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο σημείο αυτό θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας που διενεργήθηκε μεταξύ των φοιτητών του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, για τη διεξαγωγή της πρωτογενούς έρευνας πραγματοποιήθηκε χρήση ερωτηματολογίων. Έτσι λοιπόν στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν αναλυτικά τα αποτελέσματα των 100 ερωτηματολογίων που έχουν απαντηθεί κατά τη διάρκεια της ποσοτικής έρευνας. Η ανάλυση θα είναι ποσοστιαία.

4.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Τα παρακάτω διαγράμματα αντιπροσωπεύουν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων φοιτητών/τριών που πήραν μέρος στην έρευνα (φύλο, ηλικία, έτος σπουδών, κάτοχος άλλου πτυχίου, κάτοχος ξένης γλώσσας, μορφωτικό επίπεδο και οικονομική κατάσταση των γονέων του ερωτώμενου/ης). Λόγω του μικρού ποσοστού των γυναικών η ανάλυση έγινε βάσει όλου του δείγματος.

4.2.1. Φύλο

Το φύλο των συμμετεχόντων της έρευνας έπαιξε καταλυτικό ρόλο στις επιλογές του κλάδου σπουδών. Η κατανομή των φοιτητών και των φοιτητριών σε διάφορους κλάδους σπουδών με βάση τα προγράμματα σπουδών είναι άξιας μελέτης. Συγκεκριμένα, φάνηκε ότι οι φοιτήτριες προτιμούν περισσότερο τις κατευθύνσεις Διοίκησης Επιχειρήσεων και Διοίκησης Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας και λιγότερο την κατεύθυνση Διοίκησης Πληροφοριακών Συστημάτων. Αντίθετα, οι φοιτητές έχουν μία σαφή προτίμηση για την κατεύθυνση Διοίκησης Πληροφοριακών Συστημάτων.

Οι απαντήσεις του 1^{ου} ερωτήματος σχετικά με το φύλο, φαίνονται στο παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα.

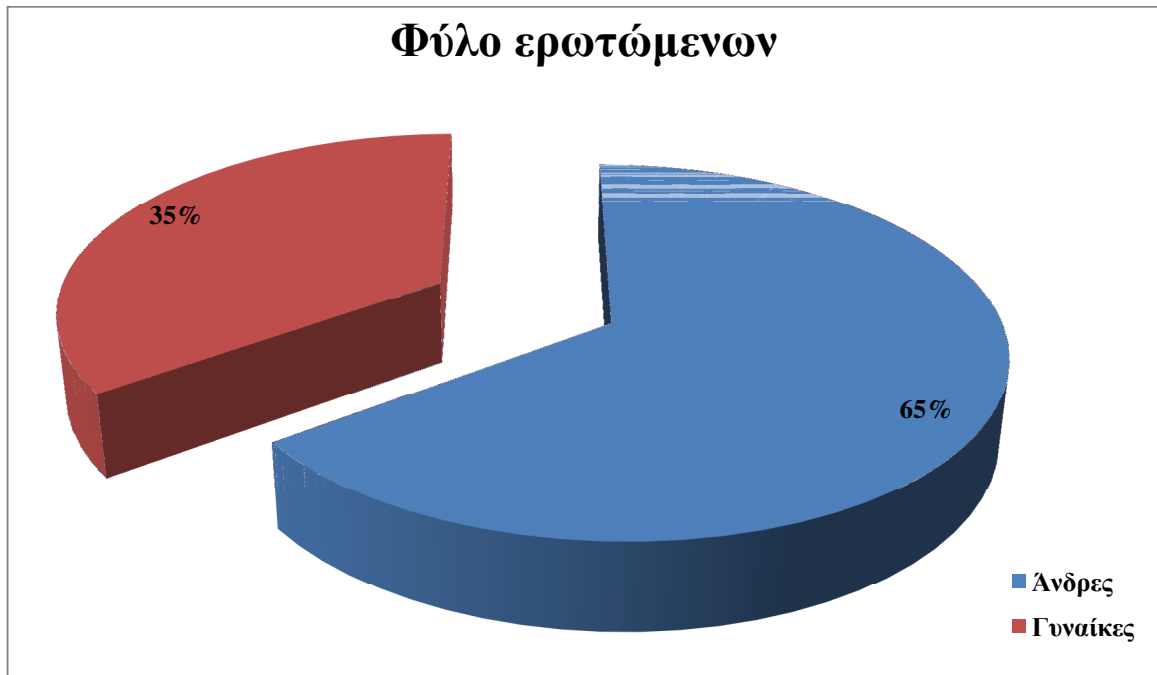
Πίνακας 4.1: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά ερωτώμενων (Φύλο).

Φύλο	Άτομα	Ποσοστό

Άνδρες	65	65 %
Γυναίκες	35	35 %

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

Διάγραμμα 4.1: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά ερωτώμενων (Φύλο).

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.2.2. Ηλικία

Η εξελικτική σκέψη, η αντίληψη ότι οι άνθρωποι αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου είναι γεγονός. Η επιλογή της επαγγελματικής κατεύθυνσης σε σχέση με τις ικανότητες αλλά και τους στόχους των φοιτητών/τριών, είναι ένα σοβαρό πρόβλημα όχι μόνο της ατομικής αλλά και της κοινωνικής ζωής. Αν το άτομο κατορθώσει να ασκήσει ένα επάγγελμα που είναι σύμφωνο με την ιδιαίτερη ικανότητα και την αντίστοιχη κλίση του, θα μπορέσει να εξασφαλίσει ατομική επιτυχία και παράλληλα κοινωνική πρόοδο. Δηλαδή, όσο πιο κοντά βρίσκεται η επιλογή επαγγέλματος στην ταύτιση είδους νοημοσύνης και βαθμού επίδοσης της σχετικής ικανότητας προς τις απαιτήσεις και το επίπεδο του επαγγέλματος, τόσο και πιο επιτυχημένη είναι η επιλογή αυτή για το ίδιο το άτομο αλλά και για όλη την κοινωνία. Εξάλλου, η ορθή επαγγελματική επιλογή στηρίζεται στην αλληλοσυσχέτιση και εναρμόνιση των νοητικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων του ατόμου, των ενδιαφερόντων και κλίσεών του, των ευρύτερων ατομικών, οικογενειακών, κοινωνικών και οικονομικών δυνατοτήτων και των προσφερόμενων

επαγγελματικών ευκαιριών, δηλαδή της μελλοντικής, ζήτησης εργασίας κάθε επαγγέλματος. Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος είναι ηλικίας: 18 έως 22.

Πίνακας 4.2: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά ερωτώμενων (Ηλικία).

Ηλικία	Άτομα	Ποσοστό
18 έως 22	85	85 %
23 και άνω	15	15 %

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

Διάγραμμα 4.2: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά ερωτώμενων (Ηλικία).

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.2.3. Έτος σπουδών

Σύμφωνα και με τις παραπάνω παρατηρήσεις η ορθή επαγγελματική επιλογή στηρίζεται στην αλληλοσυσχέτιση και εναρμόνιση των νοητικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων του ατόμου, των ενδιαφερόντων και κλίσεων του, των ευρύτερων ατομικών, οικογενειακών, κοινωνικών και οικονομικών δυνατοτήτων και των προσφερόμενων επαγγελματικών ευκαιριών, δηλαδή της μελλοντικής, ζήτησης εργασίας κάθε επαγγέλματος.

Στις επισημάνσεις αυτές η προτεραιότητα αποδίδεται στη συμφωνία ικανοτήτων και κλίσεων ή ενδιαφερόντων του ατόμου και κατά συνέπεια περιλαμβάνουν διάφορα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας σε συνάρτηση με την επιλογή της

κατεύθυνσης στο Ε' εξάμηνο (με βάση την επιλογή προγράμματος σπουδών μέσω της αξιολόγησής του) άρα και του μετέπειτα επαγγέλματος.

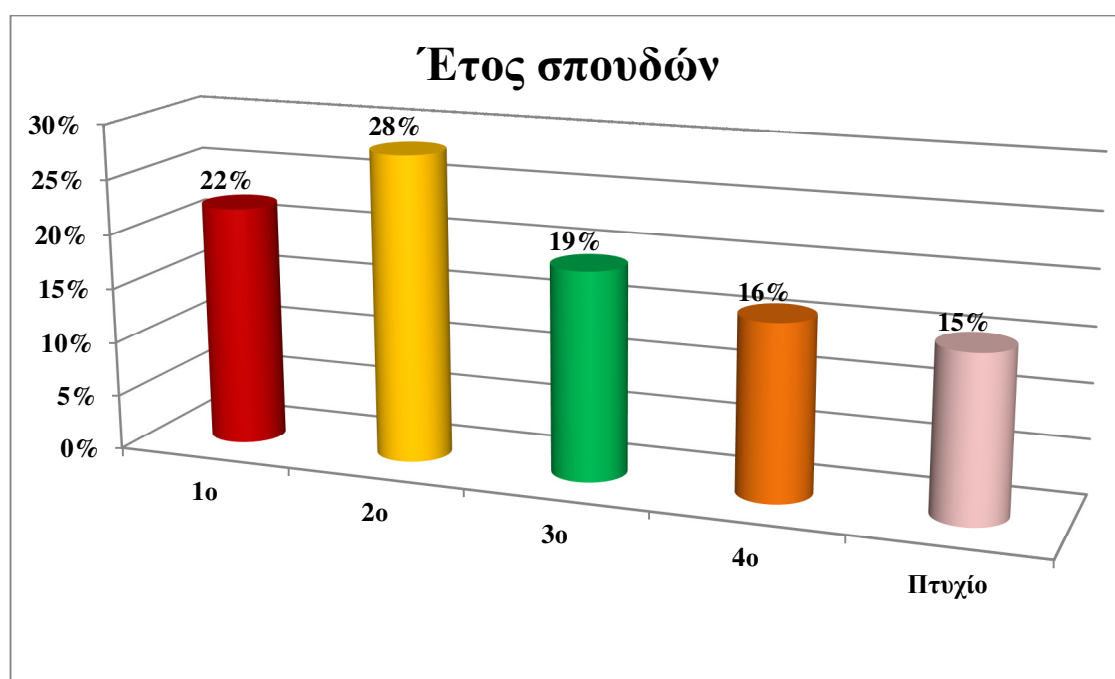
Επόμενο είναι το έτος σπουδών του φοιτητή/τριας να αντικατοπτρίζει το βαθμό ικανοποίησης του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ, δηλαδή την επιλογή κατεύθυνσης στο Ε' εξάμηνο σπουδών του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων.

Στον παρακάτω πίνακα 4.3 και το αντίστοιχο διάγραμμα 4.3, φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (28%) των ερωτηθέντων φοιτητών είναι δευτεροετής φοιτητές, και έπονται όλες οι άλλες επιλογές.

Πίνακας 4.3: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά φοιτητών (Έτος σπουδών).

Έτος σπουδών	Άτομα	Ποσοστό
1 ^ο	22	22 %
2 ^ο	28	28 %
3 ^ο	19	19 %
4 ^ο	16	16 %
Πτυχίο	15	15 %

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

Διάγραμμα 4.3: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά φοιτητών (Έτος σπουδών).

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.2.4. Κάτοχος άλλου πτυχίου

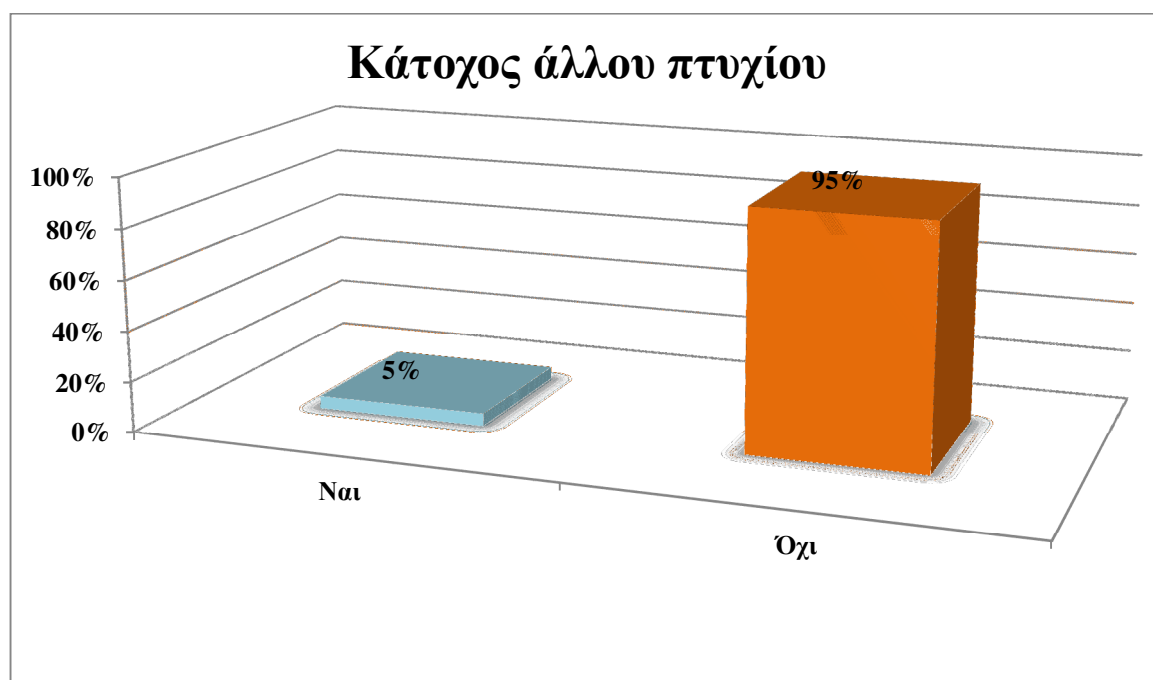
Το γεγονός της κατοχής άλλου πτυχίου επηρεάζει το βαθμό ικανοποίησης του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ, δηλαδή την επιλογή κατεύθυνσης στο Ε' εξάμηνο σπουδών του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων.

Στον πίνακα 4.4 και το αντίστοιχο διάγραμμα 4.4, φαίνεται ότι η πλειοψηφία (95%) των ερωτηθέντων φοιτητών/τριων είναι το πρώτο τους πτυχίο, αυτό φαίνεται και από την ηλικιακή κατανομή του δείγματος.

Πίνακας 4.4: Κάτοχος άλλου πτυχίου.

Κάτοχος άλλου πτυχίου	Άτομα	Ποσοστό
Ναι	5	5 %
Όχι	95	95 %

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

Διάγραμμα 4.4: Κάτοχος άλλου πτυχίου.

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.2.5. Κάτοχος ξένης γλώσσας

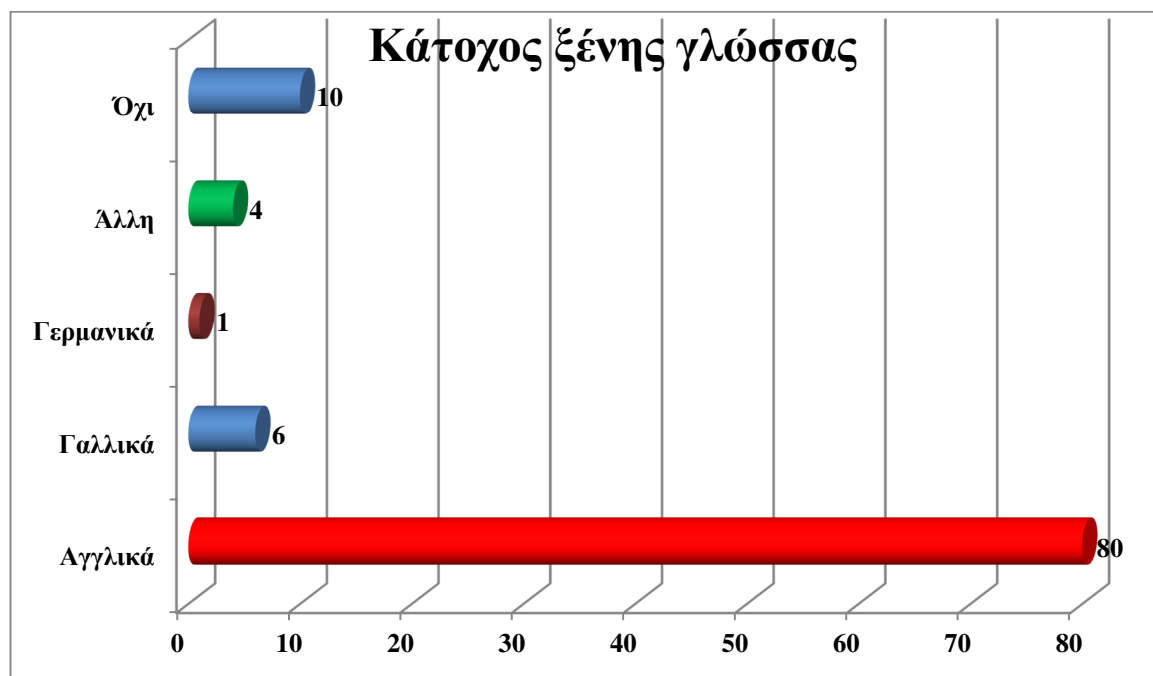
Η γνώση ξένων γλωσσών επηρεάζει την θετική αντιμετώπιση πολλών κατηγοριών μαθημάτων. Άρα και τον βαθμό ικανοποίησης του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

Το αποτέλεσμα από τις απαντήσεις στην ερώτηση 5^η ερώτηση²⁰ είναι, ότι μόνο το 14% δεν γνωρίζει άλλη γλώσσα (πίνακας 4.5 και το αντίστοιχο διάγραμμα 4.5).

Πίνακας 4.5: Κάτοχος ξένης γλώσσας.

Κάτοχος ξένης γλώσσας	Άτομα
Αγγλικά	80
Γαλλικά	6
Γερμανικά	1
Άλλη	4
Όχι	10

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

Διάγραμμα 4.5: Κάτοχος ξένης γλώσσας.

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.2.6. Μορφωτικό επίπεδο γονέων του ερωτώμενου/ης

Από την ερώτηση: «Μορφωτικό επίπεδο γονέων του ερωτώμενου/ης;», απορρέει ότι οι γονείς του μεγαλύτερου ποσοστού του δείγματος (πατέρας: 87% και μητέρα: 80%) είναι τελειόφοιτοι της μέσης εκπαίδευσης (πίνακας 4.6 και το αντίστοιχο διάγραμμα 4.6).

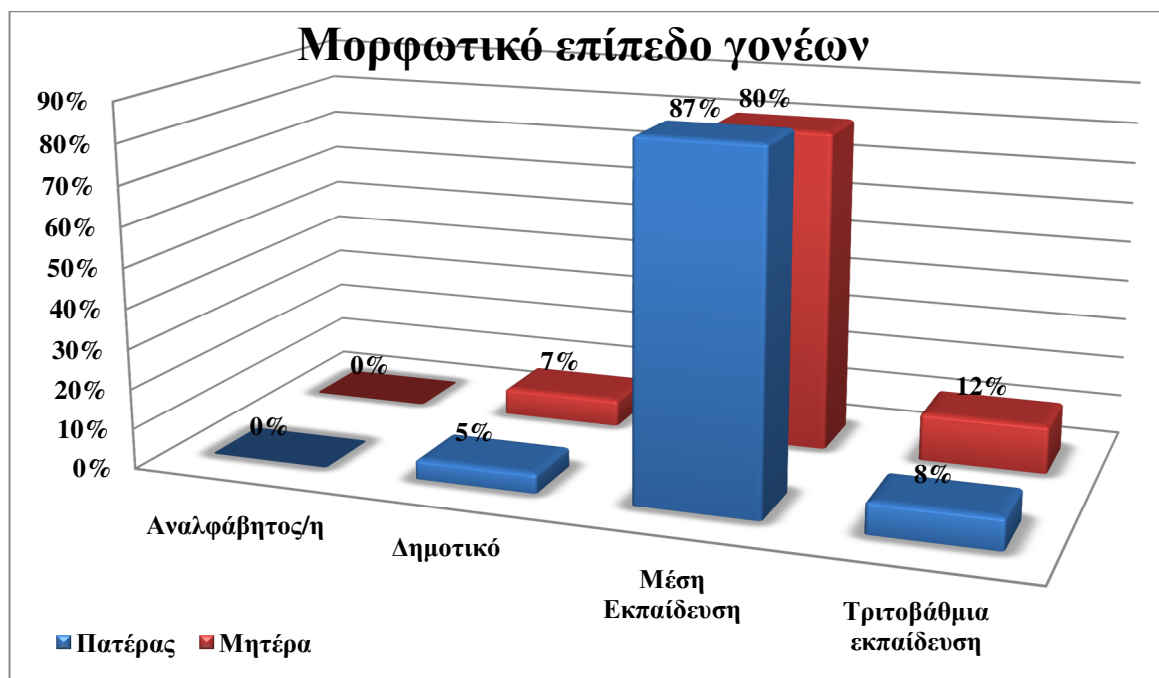
²⁰ Οι απαντήσεις μπορεί να είναι σε παραπάνω από μία επιλογή.

Προφανώς οι γονείς προτρέπουν τα παιδιά τους σε επιλογές με μαθήματα ευκολονόητα για αυτούς.

Πίνακας 4.6: Μορφωτικό επίπεδο γονέων του ερωτώμενου/ης.

Μορφωτικό επίπεδο γονέων του ερωτώμενου/ης	Πατέρας		Μητέρα	
	Άτομα	Ποσοστό	Άτομα	Ποσοστό
Αναλφάβητος/η	0	0%	0	0%
Δημοτικό	5	5%	7	7%
Μέση Εκπαίδευση	87	87%	80	80%
Τριτοβάθμια εκπαίδευση	8	8%	13	12%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

Διάγραμμα 4.6: Μορφωτικό επίπεδο γονέων του ερωτώμενου/ης.

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

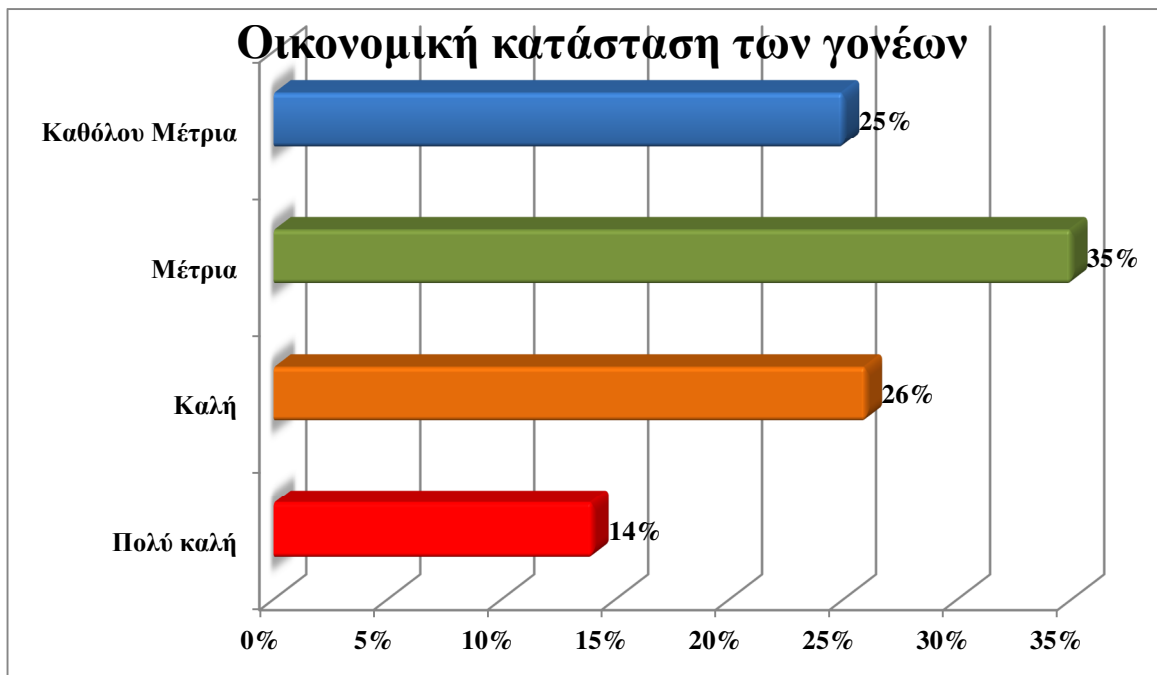
4.2.7. Οικονομική κατάσταση των γονέων του ερωτώμενου/ης

Μόνο το 14% των ερωτηθέντων του δείγματος απάντησε ότι οι γονείς τους έχουν πολύ καλή οικονομική κατάσταση (πίνακας 4.7 και το αντίστοιχο διάγραμμα 4.7). Άρα το μέλημα των γονέων για τα παιδιά του θα είναι να τελειώσουν γρήγορα την σχολή τους (εύκολο ΠΣ) και να έχουν άμεση επαγγελματική αποκατάσταση (το ΠΣ να έχει σχέση με την επαγγελματική κατάρτιση).

Πίνακας 4.7: Οικονομική κατάσταση των γονέων του ερωτώμενου/ης.

Οικονομική κατάσταση των γονέων του ερωτώμενου/ης	Άτομα	Ποσοστό
Πολύ καλή	14	14%
Καλή	26	26%
Μέτρια	35	35%
Καθόλου Μέτρια	25	25%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

Διάγραμμα 4.7: Οικονομική κατάσταση των γονέων του ερωτώμενου/ης.

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.3 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Τα παρακάτω διαγράμματα αντιπροσωπεύουν την στάση του ερωτώμενου/ης για την επιλογή κατεύθυνσης στο Ε' εξάμηνο σπουδών του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων. Δηλαδή ποια κατεύθυνση επιλέξατε ή θα επιλέξετε; /παράγοντες επιλογής κατεύθυνσης / βαθμός ικανοποίησης της επιλογής κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ / βαθμός ικανοποίησης κατηγοριών μαθημάτων του Προγράμματος Σπουδών της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ / επαγγελματική χρησιμότητα κατηγοριών μαθημάτων του Προγράμματος Σπουδών της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

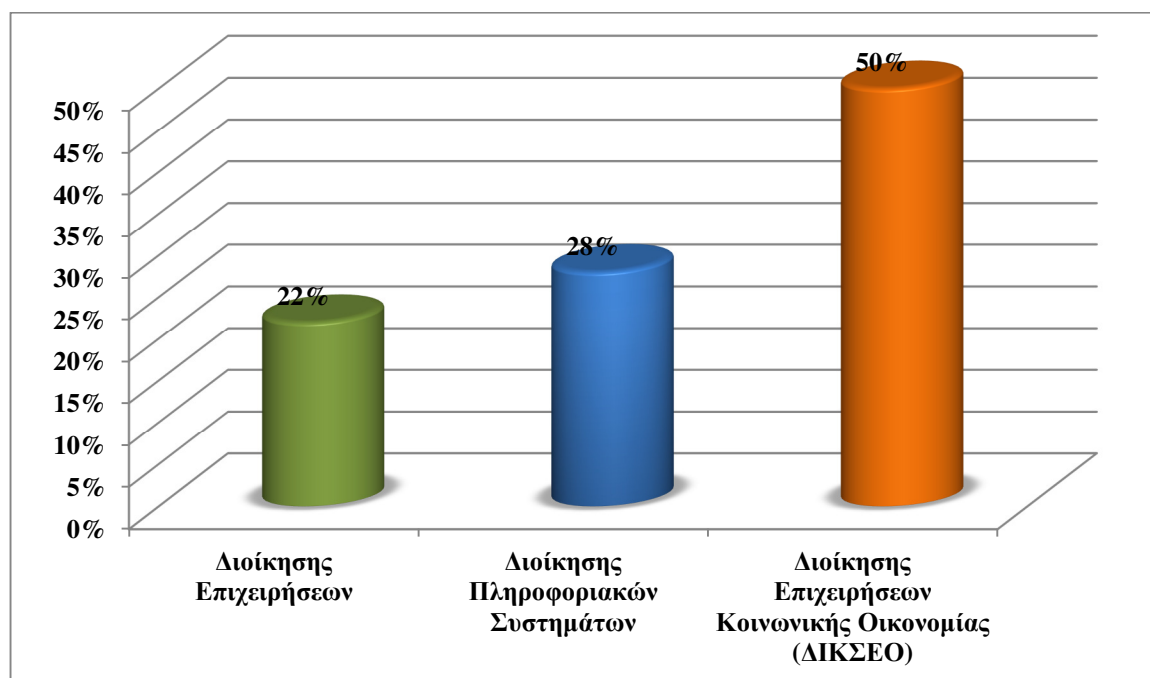
4.3.1. Επιλογή κατεύθυνσης

Στην 8^η ερώτηση «Ποια κατεύθυνση επιλέξατε ή θα επιλέξετε;», το 50% του δείγματος απάντησε την κατεύθυνση Διοίκησης Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας (ΔΙΚΣΕΟ) και έπονται σχεδόν ισόποσες οι άλλες δύο κατευθύνσεις. Θα ερευνηθεί παρακάτω ως προς τους παράγοντες που ώθησαν τους φοιτητές/τριες στην επιλογή αυτή. Σίγουρα θα έχει και με το αναλυτικό ΠΣ, και πως αυτό συνδέεται με την επαγγελματική κατάρτιση.

Πίνακας 4.8: Επιλογή κατεύθυνσης του ερωτώμενου/ης.

Επιλογή κατεύθυνσης	Άτομα	Ποσοστό
Διοίκησης Επιχειρήσεων	22	22%
Διοίκησης Πληροφοριακών Συστημάτων	28	28%
Διοίκησης Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας (ΔΙΚΣΕΟ)	50	50%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

Διάγραμμα 4.8: Επιλογή κατεύθυνσης.

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.3.2. Παράγοντες επιλογής κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ

Λόγω των περιορισμών του παραπάνω ερωτήματος το δείγμα διαμορφώθηκε στα 50 άτομα.

Το παρόν ερώτημα έχει να κάνει με την σημαντικότητα των παραγόντων επιλογής της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

Σύμφωνα με τον πίνακα 4.9, δεν επηρέασε σχεδόν καθόλου το δείγμα «κάποιο ανάγνωσμα ή γεγονός». Λιγότερο τους επηρέασαν οι επιλογές: «Συμβουλές - Παροτρύνσεις από τους γονείς» και –δυστυχώς- η «Επιθυμία προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο». Οι φοιτητές/τριες επηρεάστηκαν περισσότερο από τις επιλογές: «Οι δυνατότητες απασχόλησης», «Οι δυνατότητες για κοινωνική άνοδο», «Επειδή υπάρχουν μικρότερες πιθανότητες ανεργίας ή ετεροαπασχόλησης σε σχέση με άλλα επαγγέλματα», «Οι αποδοχές που υπόσχεται το επάγγελμα», «Παροτρύνσεις από καθηγητές», «Επειδή εξασφαλίζει καλές συνθήκες εργασίας».

Πίνακας 4.9: Παράγοντες επιλογής κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ του ερωτώμενου/ης.

Παράγοντες/βαθμός ικανοποίησης	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ	Δεν μπορώ να αξιολογήσω
Συμβουλές - Παροτρύνσεις από τους γονείς	12	9	18	10	1
Παροτρύνσεις από καθηγητές	3	5	19	23	0
Επιδράσεις από άτομα του συγγενικού ή ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος	8	11	11	15	5
Με επηρέασε κάποιο ανάγνωσμα ή γεγονός	28	10	5	5	2
Ενδιαφέρον για τους Συνεταιρισμούς	5	9	16	15	5
Επιθυμία προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο	12	9	11	10	8
Οι αποδοχές που υπόσχεται το επάγγελμα	5	6	16	23	0
Οι δυνατότητες για κοινωνική άνοδο	5	6	15	21	3
Οι δυνατότητες απασχόλησης	3	5	15	25	2
Επειδή εξασφαλίζει καλές συνθήκες εργασίας	3	4	17	24	2
Επειδή υπάρχουν μικρότερες πιθανότητες ανεργίας ή ετεροαπασχόλησης σε σχέση με άλλα επαγγέλματα	2	3	17	28	0
Άλλος παράγοντας	50	0	0	0	0

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.3.3. Βαθμός ικανοποίησης της επιλογής της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ

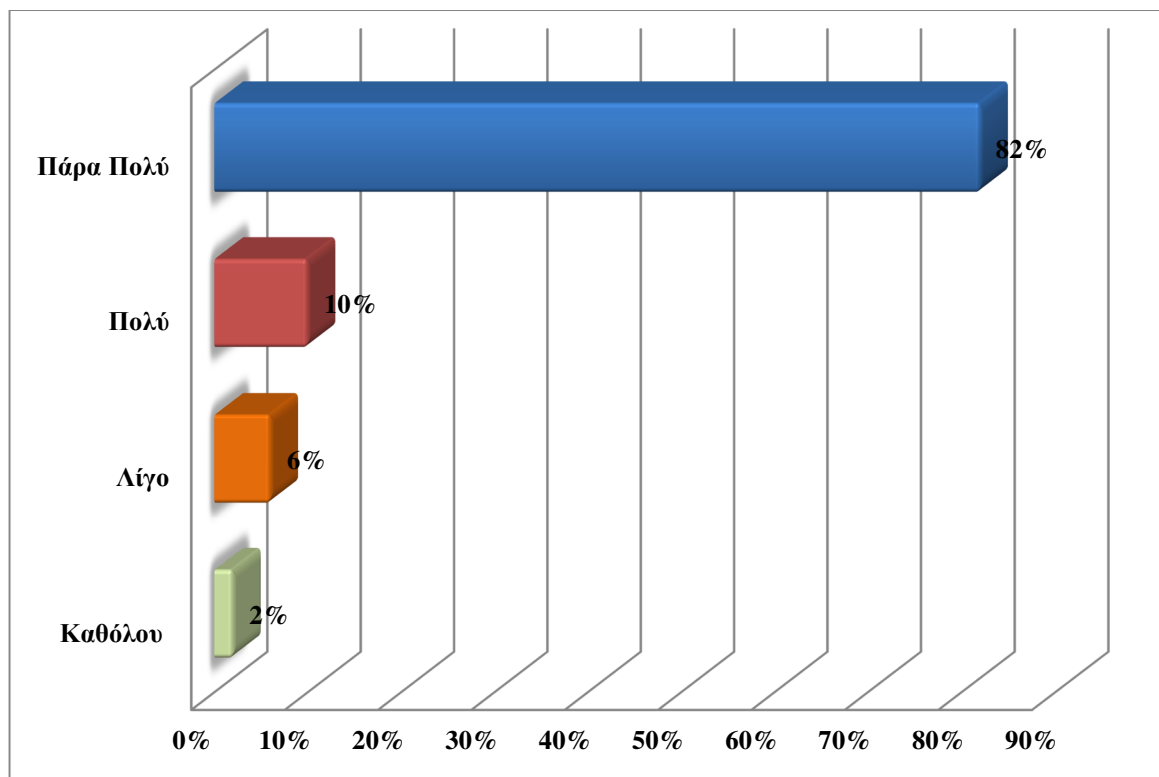
Το θέμα του 10^{ου} ερωτήματος είναι «Πόσο ικανοποιημένος είστε από την επιλογή σας να είστε φοιτητής/τρια της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ;»

Σχεδόν όλο το δείγμα 82%, απάντησε την επιλογή πάρα πολύ ικανοποιημένο. Είναι θετικό μήνυμα την λειτουργία του τμήματος και της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

Πίνακας 4.10: Βαθμός ικανοποίησης της επιλογής της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

Βαθμός ικανοποίησης της επιλογής της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ	Άτομα	Ποσοστό
Καθόλου	1	2%
Λίγο	3	6%
Πολύ	5	10%
Πάρα Πολύ	41	82%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

Διάγραμμα 4.9: Βαθμός ικανοποίησης της επιλογής της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

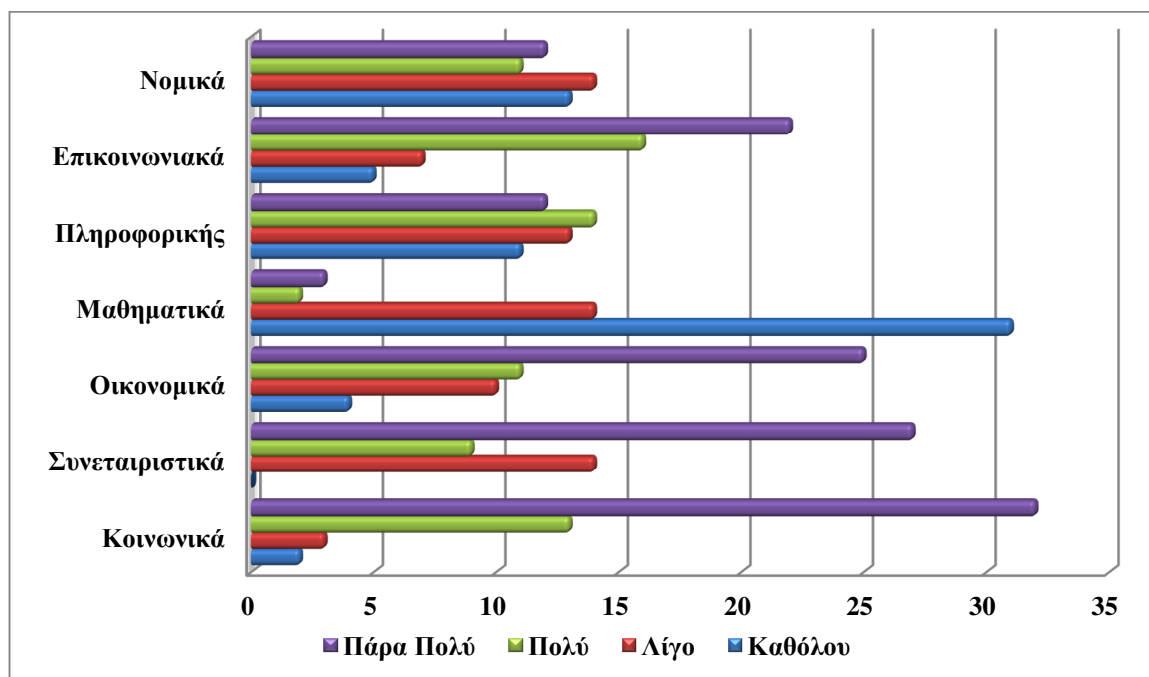
4.3.4. Βαθμός ενδιαφέροντος κατηγοριών μαθημάτων του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηματολογίων τον μεγαλύτερο βαθμό ενδιαφέροντος την έχουν τα κοινωνικά μαθήματα, έπεται η κατηγορία των Συνεταιριστικών μαθημάτων με μικρή διαφορά και στον αντίποδα βρίσκεται η κατηγορία των Μαθηματικών και των Νομικών.

Πίνακας 4.11: Βαθμός ενδιαφέροντος κατηγοριών μαθημάτων του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα Πολύ
Κοινωνικά	2	3	13	32
Συνεταιριστικά	0	14	9	27
Οικονομικά	4	10	11	25
Μαθηματικά	31	14	2	3
Πληροφορικής	11	13	14	12
Επικοινωνιακά	5	7	16	22
Νομικά	13	14	11	12

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

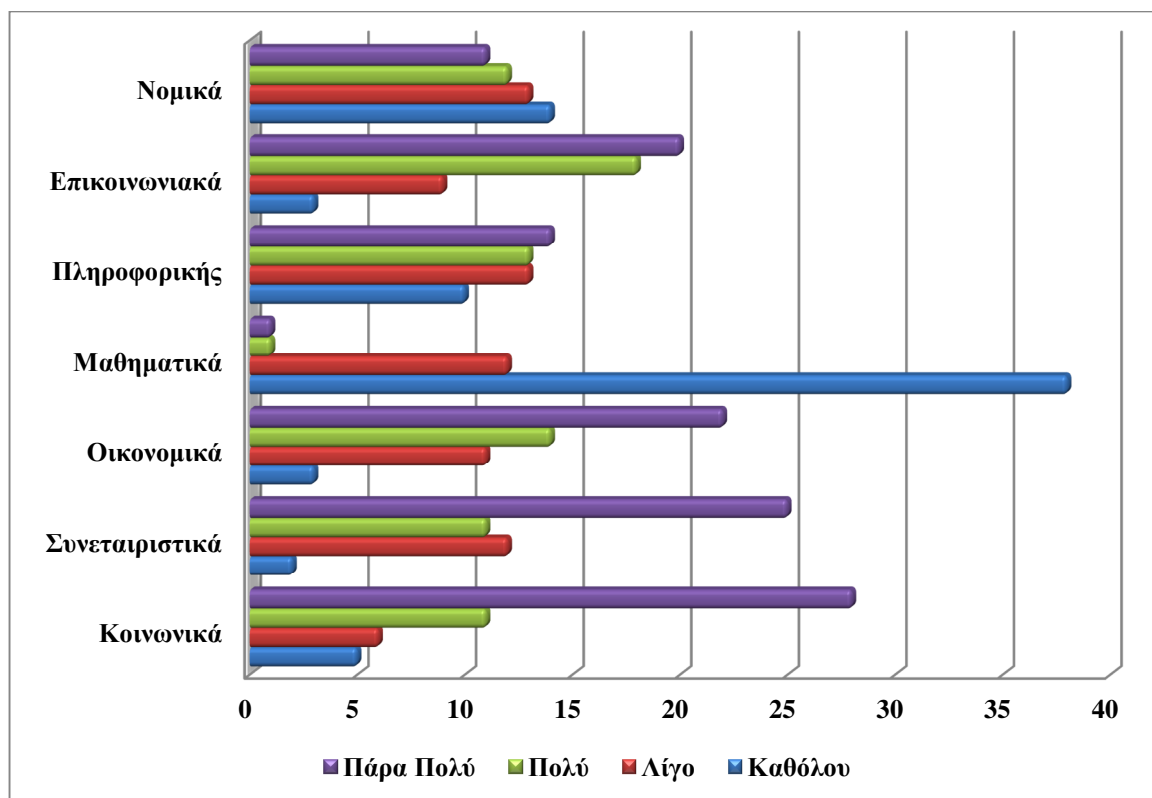

Διάγραμμα 4.10: Βαθμός ενδιαφέροντος κατηγοριών μαθημάτων του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.3.5. Επαγγελματική χρησιμότητα μαθημάτων

Σύμφωνα με τις απαντήσεις του 12^{ου} ερωτήματος, τον μεγαλύτερο βαθμό επαγγελματικής χρησιμότητας την έχουν οι εξής κατηγορίες μαθημάτων του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ: τα Κοινωνικά, τα Συνεταιριστικά, τα Οικονομικά και τα Επικοινωνιακά. Αντίθετα, αρνητικό βαθμό ικανοποίησης στην επαγγελματική χρησιμότητα την έχουν οι εξής κατηγορίες μαθημάτων: των Μαθηματικών, της Πληροφορικής και των Νομικών.

Διάγραμμα 4.11: Επαγγελματική χρησιμότητα κατηγοριών μαθημάτων του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

Πίνακας 4.12: Επαγγελματική χρησιμότητα κατηγοριών μαθημάτων του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

Επαγγελματική χρησιμότητα κατηγοριών μαθημάτων του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα Πολύ
Κοινωνικά	5	6	11	28
Συνεταιριστικά	2	12	11	25
Οικονομικά	3	11	14	22
Μαθηματικά	38	12	1	1
Πληροφορικής	10	13	13	14
Επικοινωνιακά	3	9	18	20
Νομικά	14	13	12	11

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.4 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΛΗΨΗ ΤΟΥ ΠΤΥΧΙΟΥ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τα παρακάτω διαγράμματα αντιπροσωπεύουν την στάση του ερωτώμενου/ης για τις επιλογές μετά την λήψη του πτυχίου του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων. Δηλαδή τις επιλογές τους μετά την λήψη του πτυχίου, τους τρόπους ενημέρωσης για την

ζήτηση του επαγγέλματος τους και την επιλογή τομέων απασχόλησης ως πτυχιούχοι του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

4.4.1. Στόχοι μετά την λήψη του πτυχίου

Με την ολοκλήρωση των σπουδών τους, οι πτυχιούχοι του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ έχουν εξοπλιστεί με τις απαιτούμενες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες, οι οποίες θα τους εξασφαλίσουν την επιστημονική και επαγγελματική τους καταξίωση και εξέλιξη στο χώρο της διοίκησης επιχειρήσεων. Ειδικότερα, οι πτυχιούχοι του Τμήματος:

- Έχουν αποκτήσει επιστημονικό τρόπο σκέψης, ο οποίος επιτρέπει τη μεθοδική και ορθολογική προσέγγιση στην επίλυση προβλημάτων και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των αναγκών των σύγχρονων επιχειρήσεων και οργανισμών.
- Έχουν διδαχθεί και είναι σε θέση να αξιοποιήσουν μία σειρά από σύγχρονα εργαλεία και μεθόδους τα οποία σε συνδυασμό με το διδαχθέντα τρόπο σκέψης τους επιτρέπουν να ανταποκριθούν στο απαιτητικό και ανταγωνιστικό περιβάλλον της αγοράς.
- Είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για τη συνέχιση των σπουδών τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο.

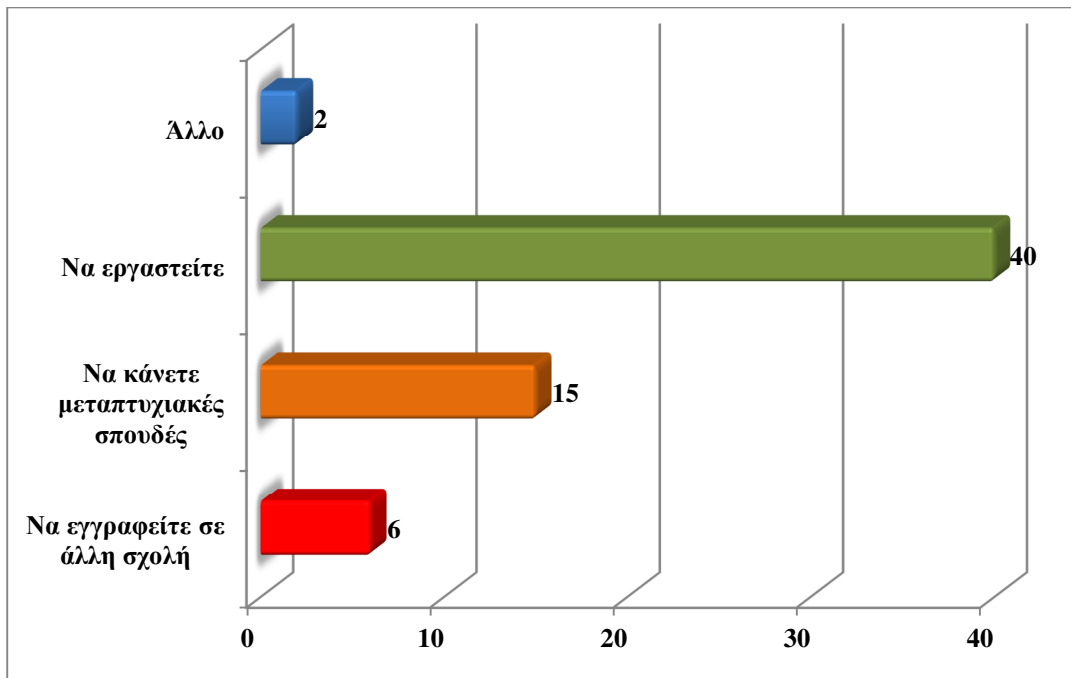
Στην 13^η ερώτηση²¹, «Μετά τη λήψη του πτυχίου σας σκοπεύετε;», φαίνεται ο κύριος στόχος των ερωτώμενων φοιτητών/τριων, σχεδόν όλο το δείγμα, θα εργαστεί και ένα ποσοστό της τάξης του 30% παράλληλα θα πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές και ένα μικρότερο ποσοστό της τάξης του 12% θα εγγραφεί σε άλλη σχολή.

Πίνακας 4.13: Στόχοι μετά την λήψη του πτυχίου του ερωτώμενου/ης.

Στόχοι μετά την λήψη του πτυχίου	Άτομα
Να εγγραφείτε σε άλλη σχολή	6
Να κάνετε μεταπτυχιακές σπουδές	15
Να εργαστείτε	40
Άλλο	2

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

²¹ Το δείγμα είχε την δυνατότητα επιλογής έως δύο προτάσεις.

Διάγραμμα 4.12: Στόχοι μετά την λήψη του πτυχίου του ερωτώμενου/ης.

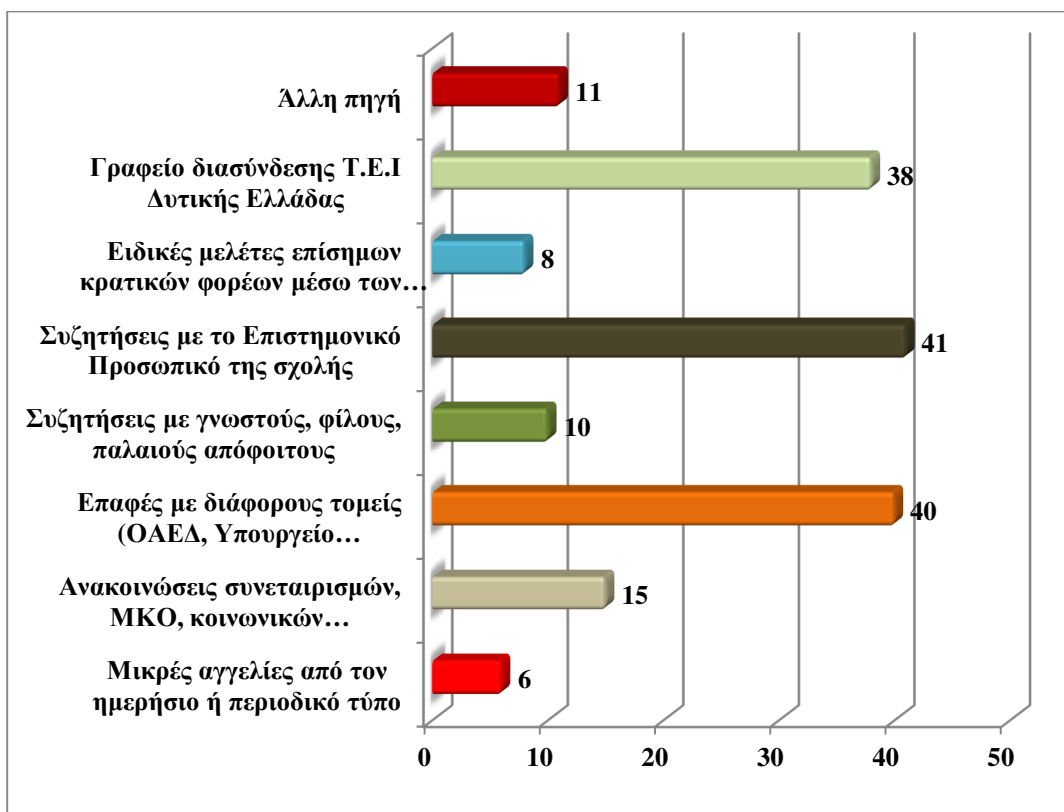
Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.4.2. Τρόπος ενημέρωσης για την ζήτηση του επαγγέλματος

Ο τρόπος ενημέρωσης για την ζήτηση του επαγγέλματος, είναι το θέμα του 14^{ου} ερωτήματος²². Η πλειοψηφία του δείγματος σχετικά με τις πηγές ενημέρωσης που χρησιμοποιούν ή σκοπεύουν να χρησιμοποιήσουν για την ζήτηση του επαγγέλματός τους στην αγορά εργασίας, χρησιμοποιεί ή θα χρησιμοποιήσει τις επιλογές: «Συζητήσεις με το Επιστημονικό Προσωπικό της σχολής», «Επαφές με διάφορους τομείς (ΟΑΕΔ, Υπουργείο Απασχόλησης)» και «Γραφείο διασύνδεσης Τ.Ε.Ι Δυτικής Ελλάδας».

Έπονται κατά πολύ οι επιλογές: «Ειδικές μελέτες επίσημων κρατικών φορέων μέσω των οποίων προσδιορίζονται οι μελλοντικές ανάγκες της χώρας» και «Μικρές αγγελίες από τον ημερήσιο ή περιοδικό τύπο», πίνακας 4.14 και διάγραμμα 4.13.

²² Το δείγμα είχε την δυνατότητα επιλογής έως τρεις προτάσεις.

Διάγραμμα 4.13: Τρόπος ενημέρωσης για την ζήτηση του επαγγέλματος.

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

Πίνακας 4.14: Τρόπος ενημέρωσης για την ζήτηση του επαγγέλματος.

Τρόπος ενημέρωσης για την ζήτηση του επαγγέλματος	Άτομα
Μικρές αγγελίες από τον ημερήσιο ή περιοδικό τύπο	6
Ανακοινώσεις συνεταιρισμών, ΜΚΟ, κοινωνικών επιχειρήσεων, κτλ	15
Επαφές με διάφορους τομείς (ΟΑΕΔ, Υπουργείο Απασχόλησης)	40
Συζητήσεις με γνωστούς, φίλους, παλαιούς απόφοιτους	10
Συζητήσεις με το Επιστημονικό Προσωπικό της σχολής	41
Ειδικές μελέτες επίσημων κρατικών φορέων μέσω των οποίων προσδιορίζονται οι μελλοντικές ανάγκες της χώρας	8
Γραφείο διασύνδεσης Τ.Ε.Ι Δυτικής Ελλάδας	38
Άλλη πηγή	11

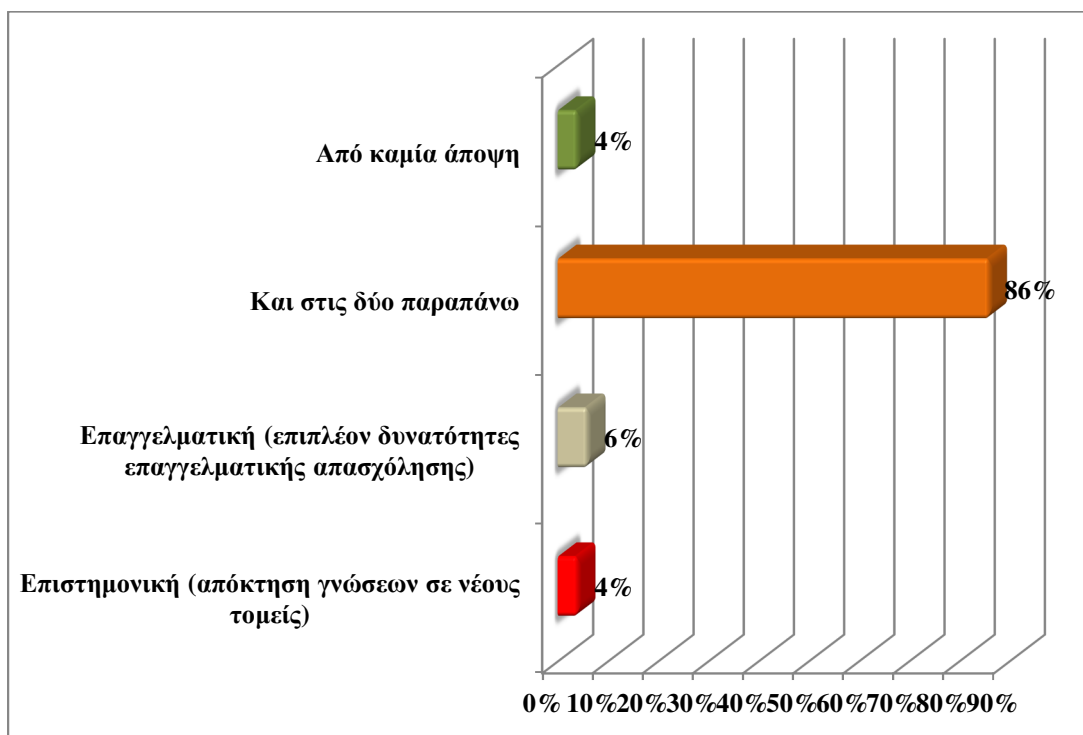
Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.4.3. Έκβαση της μετονομασίας του τμήματος

Η μετονομασία του τμήματος ΔΙΚΣΕΟ και η δημιουργία του τμήματος Διοίκηση Επιχειρήσεων με κατεύθυνση ΔΙΚΣΕΟ, που συνεπάγεται και με

εκσυγχρονισμό του προγράμματος σπουδών, διερευνάται στην 15^η ερώτηση και η καταγραφή της γνώμη των φοιτητών/τριών φαίνεται στον πίνακα 4.15 και στο διάγραμμα 4.14.

Πιο συγκεκριμένα ρωτήθηκαν αν και από ποιά άποψη πιστεύουν ότι θα τους βοηθήσει η αναβάθμιση και η μετονομασία αυτή. Σε ποσοστό 96% θεωρούν θετικές τις κινήσεις αυτές, ενώ το 4% αρνητικές. Αναλυτικά, το 6% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι θα βοηθηθεί από επαγγελματική άποψη (επιπλέον δυνατότητες επαγγελματικής απασχόλησης), το 4% από επιστημονική άποψη με γνώσεις σε νέους τομείς, το 86% και από επαγγελματική και από επιστημονική άποψη, το 4% θεωρεί ότι δεν θα βοηθηθεί από καμία άποψη.

Διάγραμμα 4.14: Έκβαση της μετονομασίας του τμήματος.

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

Πίνακας 4.15: Έκβαση της μετονομασίας του τμήματος.

Έκβαση της μετονομασίας του τμήματος	Άτομα	Ποσοστό
Επιστημονική (απόκτηση γνώσεων σε νέους τομείς)	2	4%
Επαγγελματική (επιπλέον δυνατότητες επαγγελματικής απασχόλησης)	3	6%
Και στις δύο παραπάνω	43	86%

Από καμία άποψη	2	4%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.4.4. Απασχόληση ως πτυχιούχοι του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ

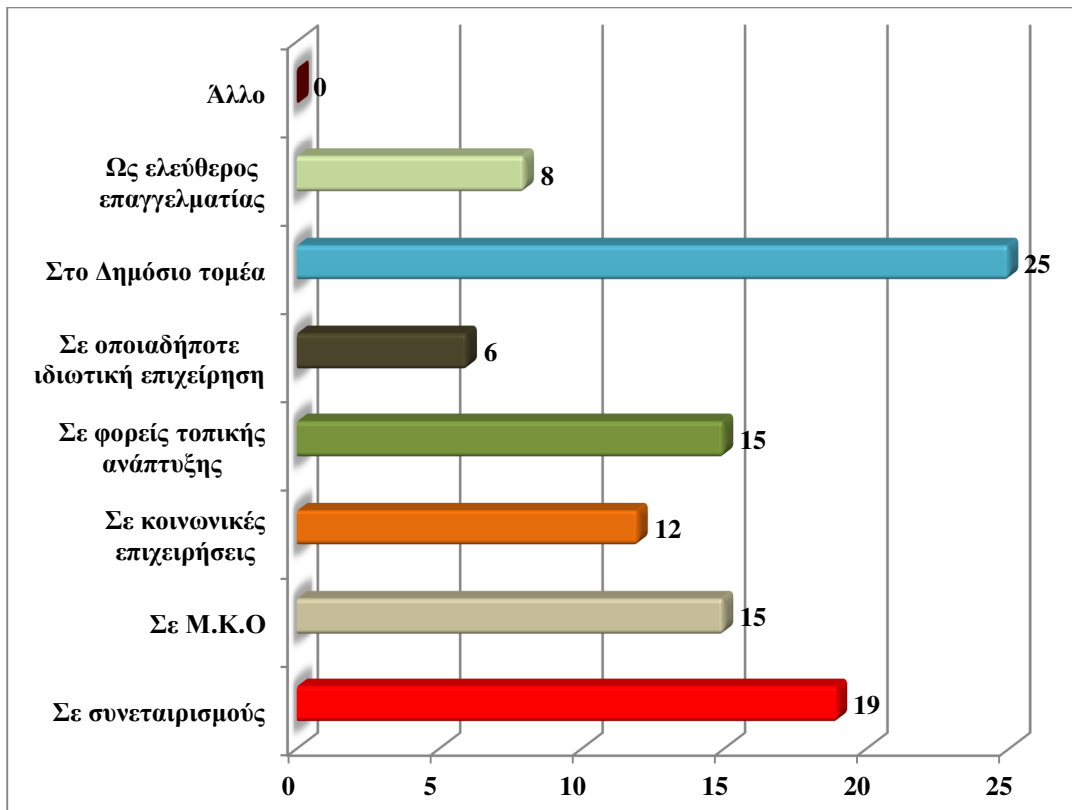
Στην 16^η ερώτηση²³, «Σε ποιόν από τους παρακάτω τομείς πιστεύετε ότι θα σας ενδιέφερε περισσότερο να απασχοληθείτε ως πτυχιούχοι του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ». Οι απαντήσεις έχουν ως εξής: κυριαρχεί η επιλογή της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα (25 άτομα, 50%), (επιλογή που συνάδει με την ασφάλεια), τα επόμενα 19 άτομα επιλέγουν «Σε συνεταιρισμούς», ενώ από 15 άτομα τις επιλογές: «Σε Μ.Κ.Ο» και «Σε φορείς τοπικής ανάπτυξης».

Πίνακας 4.16: Απασχόληση ως πτυχιούχοι του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

Απασχόληση ως πτυχιούχοι του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ	Άτομα
Σε συνεταιρισμούς	19
Σε Μ.Κ.Ο	15
Σε κοινωνικές επιχειρήσεις	12
Σε φορείς τοπικής ανάπτυξης	15
Σε οποιαδήποτε ιδιωτική επιχείρηση	6
Στο Δημόσιο τομέα	25
Ως ελεύθερος επαγγελματίας	8
Άλλο	0

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

²³ Το δείγμα είχε την δυνατότητα επιλογής έως δύο προτάσεις.

Διάγραμμα 4.15: Απασχόληση ως πτυχιούχοι του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

4.4.5. Επαγγελματικές επιδιώξεις/δυνατότητες, και το ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ

Οι Επαγγελματικές επιδιώξεις, και το ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ, είναι το θέμα της τελευταίας και 17^{ης} ερώτησης²⁴.

Τα επαγγελματικά σχέδια των φοιτητών/τριών που περιλήφθηκαν στο δείγμα βρίσκονται σε συνάφεια με την προηγούμενη ερώτηση αφού οι ερωτηθέντες δηλώνουν σε ποσοστό 24 άτομα ότι θα επιδιώξουν να εργαστούν σε δημόσια υπηρεσία (νομαρχία, δημόσιο οργανισμό), 17 άτομα σε ιδιωτικό οργανισμό ή υπηρεσία ή επιχείρηση (τράπεζα, μεγάλα ξενοδοχεία, ασφαλιστικές εταιρίες), από 15 άτομα στην εκπαίδευση και σε συνεταιρισμό, τέλος έπονται οι υπόλοιπες επιλογές.

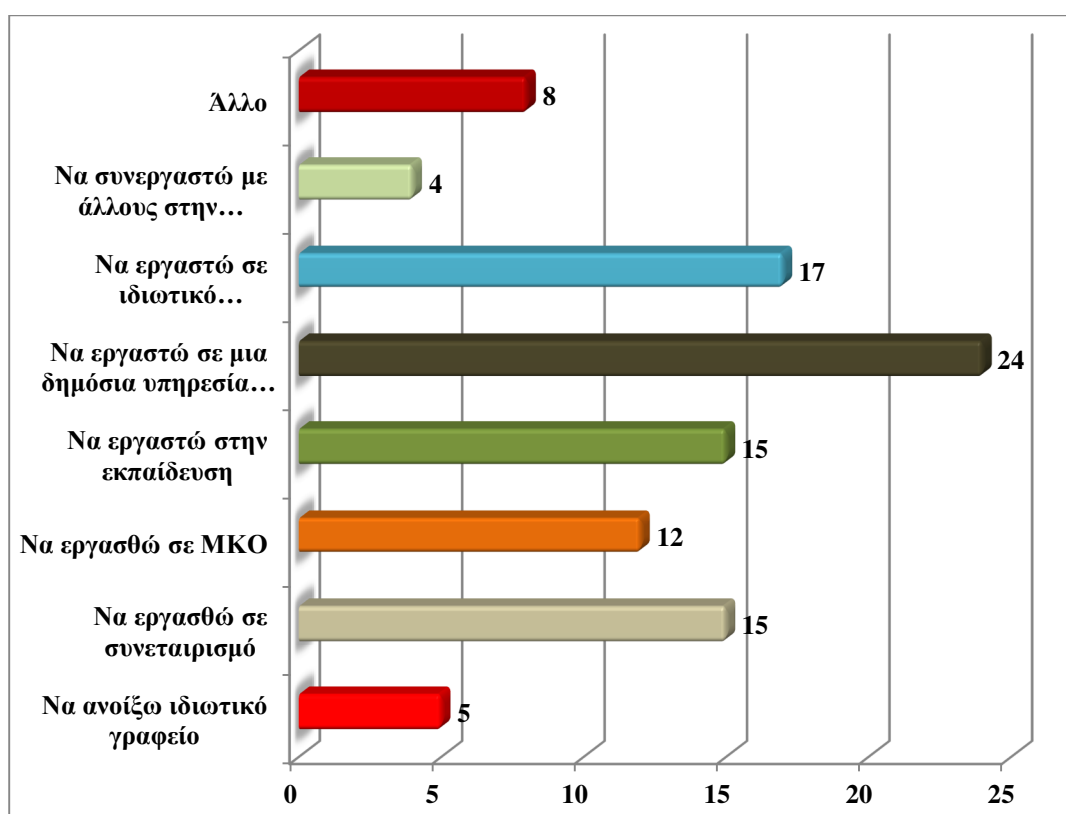
Πίνακας 4.17: Επαγγελματικές επιδιώξεις, και το ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

Επαγγελματικές επιδιώξεις, και το ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ	Άτομα

²⁴ Το δείγμα είχε την δυνατότητα επιλογής έως δύο προτάσεις.

Να ανοίξω ιδιωτικό γραφείο	5
Να εργασθώ σε συνεταιρισμό	15
Να εργασθώ σε ΜΚΟ	12
Να εργαστώ στην εκπαίδευση	15
Να εργαστώ σε μια δημόσια υπηρεσία (π.χ. Νομαρχία, δημόσιο οργανισμό κ.τ.λ.)	24
Να εργαστώ σε ιδιωτικό οργανισμό ή υπηρεσία ή επιχείρηση (π.χ. τράπεζες, μεγάλα ξενοδοχεία, ασφαλιστικές εταιρείες κ.τ.λ.)	17
Να συνεργαστώ με άλλους στην ίδρυση ενός νέου συν/σμού	4
Άλλο	8

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

Διάγραμμα 4.16: Επαγγελματικές επιδιώξεις, και το ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

Πηγή: Ερωτηματολόγιο.

5 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου στο προηγούμενο κεφάλαιο προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα τον βαθμό ικανοποίησης/αξιολόγηση του Προγράμματος Σπουδών της κατεύθυνσης Διοίκησης Κοινωνικών - Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και Οργανώσεων (ΔΙ.Κ.Σ.Ε.Ο.), του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, από τους ίδιους φοιτητές. Δηλαδή τον καθορισμό της ποιότητας του προγράμματος/συστήματος Σπουδών με τη διαμόρφωση, κρίσης.

Το φύλο των συμμετεχόντων της έρευνας έπαιξε καταλυτικό ρόλο στις επιλογές της κατεύθυνσης σπουδών. Οι φοιτήτριες προτιμούν περισσότερο τις κατευθύνσεις Διοίκησης Επιχειρήσεων και Διοίκησης Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας και λιγότερο την κατεύθυνση Διοίκησης Πληροφοριακών Συστημάτων. Αντίθετα, οι φοιτητές έχουν μία σαφή προτίμηση για την κατεύθυνση Διοίκησης Πληροφοριακών Συστημάτων.

Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος είναι ηλικίας: 18 έως 22. Το έτος σπουδών του φοιτητή/τριας να αντικατοπτρίζει το βαθμό ικανοποίησης του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ, δηλαδή την επιλογή κατεύθυνσης στο Ε' εξαμήνο σπουδών του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων.

Το γεγονός της κατοχής άλλου πτυχίου επηρεάζει το βαθμό ικανοποίησης του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ, δηλαδή την επιλογή κατεύθυνσης στο Ε' εξαμήνο σπουδών του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων. Η πλειοψηφία (95%) των ερωτηθέντων φοιτητών/τριων είναι το πρώτο τους πτυχίο, αυτό φαίνεται και από την ηλικιακή κατανομή του δείγματος.

Η γνώση ξένων γλωσσών επηρεάζει την θετική αντιμετώπιση πολλών κατηγοριών μαθημάτων. Άρα και τον βαθμό ικανοποίησης του ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ. Το αποτέλεσμα της ερώτησης δείχνει ότι μόνο το 14% δεν γνωρίζει άλλη γλώσσα.

Το Μορφωτικό επίπεδο των γονέων των ερωτηθέντων, τους κατατάσσει στις μεσαίες κοινωνικές τάξεις, γεγονός που ενισχύει την άποψη ότι η πλειονότητα των φοιτητών των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης στη χώρα μας, ανήκει σ' αυτές. Οι περισσότεροι γονείς έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους στη δευτεροβάθμια και

αποτελεί και έναν από τους λόγους για τους οποίους πιθανότατα οι ερωτηθέντες σπουδάζουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Μόνο το 14% των ερωτηθέντων του δείγματος απάντησε ότι οι γονείς τους έχουν πολύ καλή οικονομική κατάσταση. Άρα το μέλημα των γονέων για τα παιδιά του θα είναι να τελειώσουν γρήγορα την σχολή τους (εύκολο ΠΣ) και να έχουν άμεση επαγγελματική αποκατάσταση (το ΠΣ να έχει σχέση με την επαγγελματική κατάρτιση).

Στην 8^η ερώτηση «Ποια κατεύθυνση επιλέξατε ή θα επιλέξετε;», το 50% του δείγματος απάντησε την κατεύθυνση Διοίκησης Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας (ΔΙΚΣΕΟ) και έπονται σχεδόν ισόποσες οι άλλες δύο κατευθύνσεις. Η ώθηση προφανώς προήλθε και από το περιεχόμενο του ΠΣ, και πως αυτό συνδέεται με την επαγγελματική κατάρτιση.

Από τους παράγοντες που τους ώθησαν στο να επιλέξουν την συγκεκριμένη κατεύθυνση καταγράφονται: οι δυνατότητες απασχόλησης, οι δυνατότητες για κοινωνική άνοδο, οι παροτρύνσεις από τους καθηγητές τους της μέσης εκπαίδευσης, οι αποδοχές που πιστεύουν ότι τους υπόσχεται το επάγγελμα του στελέχους συν/μού. Το ενδιαφέρον για τους συνεταιρισμούς για μικρή μόνο μερίδα του δείγματος αποτελεί παράγοντα επιλογής του τμήματος, γεγονός που δεν θεωρείται άσχετο με την εικόνα του συνεταιριστικού κινήματος στην Ελλάδα και την φθίνουσα επιχειρηματική πορεία των συνεταιρισμών. Στη επιλογή τους τέλος, μικρή επίδραση έχουν οι θετικές παροτρύνσεις των γονέων τους.

Το θέμα του 10^{ου} ερωτήματος είναι «Πόσο ικανοποιημένος είστε από την επιλογή σας να είστε φοιτητής/τρια της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ;». Σχεδόν όλο το δείγμα 82%, απάντησε την επιλογή πάρα πολύ ικανοποιημένο. Είναι θετικό μήνυμα την λειτουργία του τμήματος και της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ.

Ακόμη οι ερωτηθέντες εκφράζουν θετικές απόψεις για τις κατηγορίες των μαθημάτων που τους/τις ενδιαφέρουν με την ακόλουθη σειρά: τα κοινωνικά μαθήματα, έπεται η κατηγορία των Συνεταιριστικών μαθημάτων με μικρή διαφορά και στον αντίποδα βρίσκεται η κατηγορία των Μαθηματικών και των Νομικών.

Μετά την λήψη του πτυχίου τους οι περισσότεροι ερωτηθέντες δηλώνουν ότι επιθυμούν να εργαστούν και ένα ποσοστό της τάξης του 30% παράλληλα θα πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές και ένα μικρότερο ποσοστό της τάξης του 12%

θα εγγραφεί σε άλλη σχολή. Ίσως και λόγω της οικονομικής συγκυρίας που μαστίζει την χώρα μας.

Οι περισσότεροι φοιτητές/τριες δηλώνουν ότι μπορούν να τους ενημερώσουν για τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας και τη ζήτηση του επαγγέλματός τους, οι: «Συζητήσεις με το Επιστημονικό Προσωπικό της σχολής», «Επαφές με διάφορους τομείς (ΟΑΕΔ, Υπουργείο Απασχόλησης)» και «Γραφείο διασύνδεσης Τ.Ε.Ι Δυτικής Ελλάδας» και έπονται κατά πολύ οι επιλογές: «Ειδικές μελέτες επίσημων κρατικών φορέων μέσω των οποίων προσδιορίζονται οι μελλοντικές ανάγκες της χώρας» και «Μικρές αγγελίες από τον ημερήσιο ή περιοδικό τύπο».

Σχετικά με την αναβάθμιση του ΠΣ και την μετονομασία του τμήματος οι περισσότεροι φοιτητές την επιθυμούν τόσο για επιστημονικούς όσο και επαγγελματικούς λόγους. Αυτό είναι εύλογο γιατί καθετί το νέο προσφέρει πάντοτε μία καινούρια δυναμική στα πράγματα. Με το νέο περιεχόμενο και όνομα πτυχίου οι περισσότεροι θα ήθελαν να σταδιοδρομήσουν στο δημόσιο τομέα (αποτελεί σταθερό στόχο), και στη συνέχεια προτιμούν τις μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις, τις κοινωνικές επιχειρήσεις, τους φορείς τοπικής ανάπτυξης, τους συνεταιρισμούς και ως τελευταία επιλογή τους έχουν το ελεύθερο επάγγελμα. Τέλος και σύμφωνα με τις δικές τους επαγγελματικές επιδιώξεις μετά την αναβάθμιση του τμήματος, πιστεύουν ότι θα έχουν καλύτερες δυνατότητες να απασχοληθούν κατά σειρά σε: δημόσια υπηρεσία, ιδιωτικό οργανισμό ή υπηρεσία (τράπεζες, μεγάλα ξενοδοχεία), ΜΚΟ, συνεταιρισμό, να ανοίξουν ιδιωτικό γραφείο, στην εκπαίδευση ή σε φορείς τοπικής ανάπτυξης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Fundamental Concepts the EFQM.* (2014). Ανάκτηση 4 10, 2014, από The EFQM Excellence Model: <http://www.efqm.org/efqm-model/fundamental-concepts>
- General Assembly The European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA).* (2014). Ανάκτηση 4 12, 2014, από The European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA): <http://www.enqa.eu/index.php/about-enqa/enqa-organisation/general-assembly/>
- Αναδιάρθρωση του Χάρτη των ΑΕΙ της Ελλάδος. Περίγραμμα Μεθοδολογικής Προσέγγισης.* (2012, 11 30). Ανάκτηση 4 28, 2014, από Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ): http://www.hqaa.gr/data1/ΚΡΙΤΗΡΙΑ_ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ_ΑΕΙ.pdf
- Αναστασόπουλος, Γ. (2005). *Επιθεωρώντας διεργασίες*. Αθήνα: Γκιούρδας Β.
- Αυλωνίτης, Σ. (2012). *Στοιχεία ελέγχου και διασφάλισης ποιότητας*. Αθήνα: Εκδοτικός Όμιλος Ίων.
- Γράβαρης, Δ., & Παπαδάκης, Ν. (2005). *Εκπαίδευση και εκπαιδευτική πολιτική μεταξύ κράτους και αγοράς*. Αθήνα: Σαββάλας.
- Διαδικασία Εξωτερικής Αξιολόγησης από Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων.* (2010). Ανάκτηση 3 24, 2014, από Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (Α.ΔΙ.Π.): http://www.hqaa.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=120&lang=el
- Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση.* (2005, 8 2). Ανάκτηση 3 22, 2014, από Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας: <http://www.hqaa.gr/linksoct2009/001.pdf>
- Εκσυγχρονισμός και απασχολησιμότητα: στον πυρήνα της νέας στρατηγικής για τη μεταρρύθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.* (2011, 9 20). Ανάκτηση 3 10, 2014, από Ευρωπαϊκή Επιτροπή: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1043_el.htm
- Ετήσια Έκθεση της ΑΔΙΠ.* (2013). Ανάκτηση 3 22, 2014, από Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση: http://www.hqaa.gr/data1/ADIP_EKTHESI_2012-13.pdf
- Η Επιτροπή Εξωτερικών Εμπειρογνομόνων.* (2005). Ανάκτηση 4 10, 2014, από Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση: http://www.hqaa.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=71&lang=el

Κόστος Λειτουργίας Πανεπιστημίων. (2011, 12). Ανάκτηση 4 28, 2014, από Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ): <http://www.hqaa.gr/data1/Ανάλυση%20Κόστους%20Λειτουργίας%20Πανεπιστημίων.pdf>

Κριτήρια και Δείκτες Αξιολόγησης. (2014). Ανάκτηση 4 15, 2014, από ΜΟΔΙΠ - ΤΕΙ Πάτρας: <http://modip.teipat.gr/node/33>

Κριτήρια Πιστοποίησης. (2012, 4 12). Ανάκτηση 4 23, 2014, από Εφημερίδα Κυβερνήσεως: <http://nomoi.info/ΦΕΚ-A-195-2011-σελ-36.html>

Μέλη ΔΕΠ. (2012, 4 12). Ανάκτηση 4 22, 2014, από Εφημερίδα της Κυβερνήσεως: <http://nomoi.info/ΦΕΚ-A-195-2011-σελ-39.html>

Μορφές αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού με βάση το σκοπό διεξαγωγής της αξιολόγησης. (2014). Ανάκτηση 4 12, 2014, από www.google.gr: http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2F3gym-esp-peiraia.att.sch.gr%2Fautosch%2Fiware%2Ffiles%2FDocs%2FArticles%2FMorfes%2520aksiologisis%2520toy%2520Ekpaideutikou.doc&ei=_tYbVL6ZEsPmywP3iILQDg&usg=AFQj

Πασιαρδής, Π., Σαββίδης, Ι., & Τσιάκκρος, Α. (2005). *Η αξιολόγηση του διδακτικού έργου των εκπαιδευτικών. Από τη θεωρία στην πράξη.* Αθήνα: Έλλη.

Πιστοποίηση Ποιότητας. (2012, 4 12). Ανάκτηση 4 22, 2014, από Εφημερίδα Κυβερνήσεως: <http://nomoi.info/ΦΕΚ-A-195-2011-σελ-35.html>

Πιστοποίηση Προγραμμάτων Σπουδών. (2014). Ανάκτηση 3 20, 2014, από Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας: <http://www.uth.gr/academics/axiologisi/modip-pistoroiisi>

Πρόγραμμα Σπουδών. (2013, 9). Ανάκτηση 3 25, 2014, από ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας: http://www.demes.teimes.gr/myfiles/programma_spoudwn_de.pdf

Στειακάκης, Ε., & Κωφίδης, Ν. (2010). *Διοίκηση και έλεγχος ποιότητας.* Αθήνα: Τζιόλα.

Συγχώνευση Τ.Ε.Ι. Πάτρας και Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου. (2013, 6 5). Ανάκτηση 3 28, 2014, από Εφημερίδα Κυβερνήσεως: http://www.myp.teimes.gr/wp-content/uploads/2013/06/PD_TEI_DYT_ELLADOS.pdf

Τσιότρα, Γ. (2002). *Βελτίωση ποιότητας.* Αθήνα: Μπένου Ε.

Τσουραμάνης, Χ. (2006). *Απόψεις φοιτητών/τριων ΔΙΚΣΕΟ για το πρόγραμμα σπουδών και τα μελλοντικά επαγγελματικά τους σχέδια.* Μεσολόγγι: Επιτροπή Ερευνών ΤΕΙ Μεσολογγίου.

6 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α.ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ερωτηματολόγιο απόψεων φοιτητών/τριων του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας για το Πρόγραμμα Σπουδών της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ

(Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος πτυχιακής εργασίας «Η Αξιολόγηση του Προγράμματος Σπουδών ΔΙΚΣΕΟ», της φοιτήτριας Σταθουδάκης Έφης)

Α. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.Φύλο

- Αγόρι
- Κορίτσι

2.Ηλικία

- 18 έως 22
- 23 και άνω

3.Έτος Σπουδών

- 1^ο
- 2^ο
- 3^ο
- 4^ο
- Πτυχίο

4.Κάτοχος άλλου πτυχίου

- Ναι
- Όχι

5.Κάτοχος ξένης γλώσσας

(Μπορείτε να επιλέξετε πάνω από μια πρόταση)

- Αγγλικά
- Γαλλικά
- Γερμανικά
- Άλλη
- Όχι

6.Μορφωτικό επίπεδο γονέων του ερωτώμενου/ης

	Αναλφάβητος / η	Δημοτικού	Μέσης Εκπαίδευσης	Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Πατέρας	☐	☐	☐	☐
Μητέρα	☐	☐	☐	☐

7.Οικονομική κατάσταση των γονέων του ερωτώμενου/ης:

- Πολύ καλή
 Καλή
 Μέτρια
 Καθόλου μέτρια

8.Ποια κατεύθυνση επιλέξατε ή θα επιλέξετε;

- Διοίκησης Επιχειρήσεων
 Διοίκησης Πληροφοριακών Συστημάτων
 Διοίκησης Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας

9.Στην απόφασή σας να επιλέξετε την κατεύθυνση ΔΙΚΣΕΟ, πόσο σημαντικός ήταν για σας καθένας από τους παρακάτω παράγοντες;

	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ	Δεν μπορώ να αξιολογήσω
Συμβουλές - Παροτρύνσεις από τους γονείς	☐	☐	☐	☐	☐
Παροτρύνσεις από καθηγητές	☐	☐	☐	☐	☐
Επιδράσεις από άτομα του συγγενικού ή ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος	☐	☐	☐	☐	☐
Με επηρέασε κάποιο ανάγνωσμα ή γεγονός	☐	☐	☐	☐	☐
Ενδιαφέρον για τους Συνεταιρισμούς	☐	☐	☐	☐	☐
Επιθυμία προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο	☐	☐	☐	☐	☐
Οι αποδοχές που υπόσχεται το επάγγελμα	☐	☐	☐	☐	☐
Οι δυνατότητες για κοινωνική άνοδο	☐	☐	☐	☐	☐
Οι δυνατότητες	☐	☐	☐	☐	☐

απασχόλησης					
Επειδή εξασφαλίζει καλές συνθήκες εργασίας	☐	☐	☐	☐	☐
Επειδή υπάρχουν μικρότερες πιθανότητες ανεργίας ή ετεροαπασχόλησης σε σχέση με άλλα επαγγέλματα	☐	☐	☐	☐	☐
Άλλος παράγοντας	☐	☐	☐	☐	☐

10. Πόσο ικανοποιημένος είστε από την επιλογή σας να είστε φοιτητής/τρια της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΞΕΟ;

- Καθόλου
 Λίγο
 Πολύ
 Πάρα Πολύ

11. Από τις παρακάτω κατηγορίες μαθημάτων του προγράμματος σπουδών πόσο θεωρείτε ενδιαφέροντα:

	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ
Κοινωνικά	☐	☐	☐	☐
Συνεταιριστικά	☐	☐	☐	☐
Οικονομικά	☐	☐	☐	☐
Μαθηματικά	☐	☐	☐	☐
Πληροφορικής	☐	☐	☐	☐
Επικοινωνιακά	☐	☐	☐	☐
Νομικά	☐	☐	☐	☐

12. Πόσο επαγγελματικά χρήσιμες πιστεύετε ότι θα είναι για σας οι παρακάτω κατηγορίες μαθημάτων;

	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ
Κοινωνικά	☐	☐	☐	☐
Συνεταιριστικά	☐	☐	☐	☐
Οικονομικά	☐	☐	☐	☐
Μαθηματικά	☐	☐	☐	☐
Πληροφορικής	☐	☐	☐	☐
Επικοινωνιακά	☐	☐	☐	☐

Νομικά	☐	☐	☐	☐

13. Μετά τη λήψη του πτυχίου σας σκοπεύετε;

(Μπορείτε να επιλέξετε έως δύο προτάσεις)

- Να εγγραφείτε σε άλλη σχολή (προπτυχιακή)
- Να κάνετε μεταπτυχιακές σπουδές
- Να εργαστείτε
- Άλλο

14. Από ποια πηγή κυρίως σκέπτεστε να ενημερωθείτε ή ενημερώνεστε ήδη σχετικά με τη ζήτηση του επαγγέλματός σας;

(Μπορείτε να επιλέξετε έως τρεις προτάσεις)

- Μικρές αγγελίες από τον ημερήσιο ή περιοδικό τύπο
- Ανακοινώσεις συνεταιρισμών, ΜΚΟ, κοινωνικών επιχειρήσεων, κτλ)
- Επαφές με διάφορους τομείς (συνδικαλιστικά όργανα του κλάδου, ΠΑΣΕΓΕΣ, ΟΑΕΔ, Υπουργείο Απασχόλησης)
- Συζητήσεις με γνωστούς, φίλους, παλαιούς απόφοιτους
- Συζητήσεις με το Επιστημονικό Προσωπικό της σχολής
- Ειδικές μελέτες επίσημων κρατικών φορέων μέσω των οποίων προσδιορίζονται οι μελλοντικές ανάγκες της χώρας
- Γραφείο διασύνδεσης Τ.Ε.Ι Δυτικής Ελλάδας
- Άλλη πηγή

15. Η μετονομασία του τμήματος σας βοηθά από άποψη:

- Επιστημονική (απόκτηση γνώσεων σε νέους τομείς)
- Επαγγελματική (επιπλέον δυνατότητες επαγγελματικής απασχόλησης)
- Και στις δύο παραπάνω
- Από καμία άποψη

16. Σε ποιόν από τους παρακάτω τομείς πιστεύετε ότι θα σας ενδιέφερε περισσότερο να απασχοληθείτε ως πτυχιούχοι του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ:

(Μπορείτε να επιλέξετε έως δύο προτάσεις)

- Σε συνεταιρισμούς
- Σε Μ.Κ.Ο
- Σε κοινωνικές επιχειρήσεις
- Σε φορείς τοπικής ανάπτυξης
- Σε οποιαδήποτε ιδιωτική επιχείρηση
- Στο Δημόσιο τομέα

- Ως ελεύθερος επαγγελματίας
- Άλλο

17.Σύμφωνα με τις δικές σας επαγγελματικές επιδιώξεις, και με το ΠΣ της κατεύθυνσης ΔΙΚΣΕΟ, που πιστεύετε ότι κατά κύριο λόγο έχετε δυνατότητα να απασχοληθείτε;

(Μπορείτε να επιλέξετε έως δύο προτάσεις)

- Να ανοίξω ιδιωτικό γραφείο
- Να εργασθώ σε συνεταιρισμό
- Να εργασθώ σε ΜΚΟ
- Να εργαστώ στην εκπαίδευση
- Να εργαστώ σε μια δημόσια υπηρεσία (π.χ. Νομαρχία, δημόσιο οργανισμό κ.τ.λ.)
- Να εργαστώ σε ιδιωτικό οργανισμό ή υπηρεσία ή επιχείρηση (π.χ. τράπεζες, μεγάλα ξενοδοχεία, ασφαλιστικές εταιρείες κ.τ.λ.)
- Να συνεργαστώ με άλλους στην ίδρυση ενός νέου συνεταιρισμού
- Άλλο

Ευχαριστώ πάρα πολύ για την συνεργασία!!!

Β. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

Παρακάτω, παρουσιάζονται τα μαθήματα που απαιτούνται (και οι πιστωτικές μονάδες ECTS) για την απονομή τίτλου σπουδών Διοίκησης Επιχειρήσεων ανά κατεύθυνση (Πρόγραμμα Σπουδών, 2013):

Πίνακας 6.1: Τίτλος Σπουδών με κατεύθυνση Διοίκησης Επιχειρήσεων.

A / A	ΜΑΘΗΜΑ	ΕΙΔΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Μονάδες ECTS	ΕΞΑΜΗΝΟ
1		Υ	5	Α'
2	ΑΡΧΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ & ΔΙΚΑ ^Α ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Υ	4	Α'
3	ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Υ	4	Α'
4	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	Υ	6	Α'
5	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	Υ	6	Α'
6	ΓΕΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ	Υ	5	Α'
7	ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	Υ	6	Β'
8	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΟΙΚ. ΑΝΑΛΥΣΗ	Υ	4	Β'
9	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Υ	6	Β'
10	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ Η/Υ	Υ	6	Β'
11	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	Υ	4	Β'
12	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	Υ	4	Β'
13	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	Υ	4	Γ'
14	ΒΑΣΕΙΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	Υ	6	Γ'
15	ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	Υ	4	Γ'
16	ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ	Υ	4	Γ'
17	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	Υ	6	Γ'
18	ΔΙΚΑΙΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	Υ	6	Γ'
19	ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	Υ	4	Δ'
20	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	Υ	5	Δ'
21	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	Υ	5	Δ'
22	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	Υ	6	Δ'
23	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	Υ	5	Δ'
24	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	Υ	5	Δ'
25	ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	Υ	6	Ε'
26	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	Υ	4	Ε'
27	ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ε'
28	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ε'

29	ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΟΛΙΚΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ε'
30	ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ε'
31	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	Υ	5	ΣΤ'
32	ΕΥΡ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	Υ	5	ΣΤ'
33	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	ΣΤ'
34	ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΑ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	ΣΤ'
35	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ & ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΩΛΗΣΕΩΝ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	ΣΤ'
36	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	ΣΤ'
37	ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ	Υ	5	Ζ'
38	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΡΓΟΥ	Υ	5	Ζ'
39	ΧΡΗΜΑ-ΠΙΣΤΗ-ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ζ'
40	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ζ'
41	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ & ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ζ'
42	ΟΙΚ. ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ζ'
43	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ	Υ	10	Η'
44	ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	Υ	20	Η'
	ΣΥΝΟΛΟ		240	

Πίνακας 6.2: Τίτλος Σπουδών με Κατεύθυνση Διοίκηση Πληροφοριακών Συστημάτων.

Α / Α	ΜΑΘΗΜΑ	ΕΙΔΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Μονάδες ECTS	ΕΞΑΜΗΝΟ
1		Υ	5	Α'
2	ΑΡΧΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ & ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Υ	4	Α'
3	ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Υ	4	Α'
4	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	Υ	6	Α'
5	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	Υ	6	Α'
6	ΓΕΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ	Υ	5	Α'
7	ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	Υ	6	Β'
8	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΟΙΚ. ΑΝΑΛΥΣΗ	Υ	4	Β'
9	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Υ	6	Β'
10	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ Η/Υ	Υ	6	Β'
11	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	Υ	4	Β'
12	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	Υ	4	Β'
13	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	Υ	4	Γ'
14	ΒΑΣΕΙΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	Υ	6	Γ'
15	ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	Υ	4	Γ'
16	ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ	Υ	4	Γ'
17	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	Υ	6	Γ'

18	ΔΙΚΑΙΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	Υ	6	Γ'
19	ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	Υ	4	Δ'
20	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	Υ	5	Δ'
21	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	Υ	5	Δ'
22	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	Υ	6	Δ'
23	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	Υ	5	Δ'
24	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	Υ	5	Δ'
25	ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	Υ	6	Ε'
26	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	Υ	4	Ε'
27	ΕΞΟΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ε'
28	ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ε'
29	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΙΣΤΟ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ε'
30	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ε'
31	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	Υ	5	ΣΤ'
32	ΕΥΡ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	Υ	5	ΣΤ'
33	ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	ΣΤ'
34	ΕΜΠΕΙΡΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	ΣΤ'
35	ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	ΣΤ'
36	ΕΛΕΓΧΟΣ, ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	ΣΤ'
37	ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ	Υ	5	Ζ'
38	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΡΓΟΥ	Υ	5	Ζ'
39	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ζ'
40	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ζ'
41	ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ζ'
42	ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΓΝΩΣΗΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ζ'
43	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ	Υ	10	Η'
44	ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	Υ	20	Η'
	ΣΥΝΟΛΟ		240	

Πίνακας 6.3: Τίτλος Σπουδών με κατεύθυνση Διοίκηση Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας (ΔΙΚΣΕΟ).

Α / Α	ΜΑΘΗΜΑ	ΕΙΔΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Μονάδες ECTS	ΕΞΑΜΗΝΟ

1		Υ	5	Α'
2	ΑΡΧΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ & ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Υ	4	Α'
3	ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Υ	4	Α'
4	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	Υ	6	Α'
5	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	Υ	6	Α'
6	ΓΕΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ	Υ	5	Α'
7	ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	Υ	6	Β'
8	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΟΙΚ. ΑΝΑΛΥΣΗ	Υ	4	Β'
9	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	Υ	6	Β'
10	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ Η/Υ	Υ	6	Β'
11	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	Υ	4	Β'
12	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	Υ	4	Β'
13	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	Υ	4	Γ'
14	ΒΑΣΕΙΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	Υ	6	Γ'
15	ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	Υ	4	Γ'
16	ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ	Υ	4	Γ'
17	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	Υ	6	Γ'
18	ΔΙΚΑΙΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	Υ	6	Γ'
19	ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	Υ	4	Δ'
20	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	Υ	5	Δ'
21	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	Υ	5	Δ'
22	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	Υ	6	Δ'
23	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	Υ	5	Δ'
24	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	Υ	5	Δ'
25	ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	Υ	6	Ε'
26	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	Υ	4	Ε'
27	ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ε'
28	ΓΕΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ε'
29	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ε'
30	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ε'
31	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	Υ	5	ΣΤ'
32	ΕΥΡ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	Υ	5	ΣΤ'
33	ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝ/ΜΟΙ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	ΣΤ'
34	ΙΣΤΟΡΙΑ & ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	ΣΤ'
35	ΑΡΧΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ & ΣΥΝ/ΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	ΣΤ'
36	ΣΥΝ. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	ΣΤ'

	ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ			
37	ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ	Υ	5	Ζ'
38	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΡΓΟΥ	Υ	5	Ζ'
39	ΣΥΛΛΟΓ. ΔΡΑΣΕΙΣ & ΣΥΝΕΤ. ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ζ'
40	ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ζ'
41	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝ. & ΠΕΡΙΦ. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ζ'
42	ΔΙΟΙΚ. ΚΟΙΝ. ΣΥΝ. ΕΠΙΧ. & ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	5	Ζ'
43	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ	Υ	10	Η'
44	ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	Υ	20	Η'
	ΣΥΝΟΛΟ		240	

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

ΣΤΑΘΟΥΔΑΚΗ ΕΦΗ, [2014]